Ազգ

Azg armenian daily

20 ՕԳՈՍՏՈՍ 1999 ՈՒՐԲԱԹ # 143 (1889)

Քոչարյանն ու Ալիեւը օգոստոսի 22-ին դարձյալ կհանդիպեն Ժնեւում

ԲԱՔՈՒ, 19 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւը օգոստոսի 21-ին կմեկնի Ժնեւ, որտեղ տեղի կունենա նրա հանդիպումը Հայաստանի նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի հետ: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, այդ մասին այսօր հայտնել է ադրբեջանական պետության ղեկավարի մամլո ծառայությունը: Անդրկովկասյան երկու հանրապետությունների ղեկավարները կքննարկեն հայ-ադրբեջանական հակամարտության խաղաղ կարգավորման ուղիները: Այդ մասին պայմանավորվածությունը ձեռք է բերվել Հ. Ալիեւի եւ Ռ. Քոչարյանի միջեւ ավելի վաղ կայացած հանդիպման ժամանակ:

Ադրբեջանի եւ Հայաստանի նախագահների առաջին ուղղակի բանակցությունները մեկ ամիս առաջ՝ հուլիսի 16-ին, կայացել էին Ժնեւում:

Հանդիպման լուրը երեկ երեկոյան հաստատվեց ՀՀ նախագահի մամլո ծառայության կողմից: Մեր կողմից ավելացնենք նաեւ, որ նախատեսված է 2 նախագահների մեկ այլ հանդիպում առաջիկա աշնանը Թբիլիսիում, նախագահ Շեւարդնաձեի հետ միասին:

ՀԵՏԱԳԻԾ

Նախորդ կառավարության «հանցավոր անկարգապահությունը» ԱԺ դատին

Էներգետիկայի նախարարությունը ղեկավարության թիրախում

ՆԱԻՐԻՆԵ ԴԱԼԲԱՐՅԱՆ

«Էներգահամակարգում ֆինանսական ճեղքվածքի գոյացումը եւ դրա փակման համար առաջարկվող մոտեցումների մասին» փաստաթուղթը երեկ ներկայացվեց ԱԺ մշտական հանձնաժողովների եւ պատգամավորների ուշադրությանը՝ նախ ֆինանսների փոխնախարար Մերուժան Միխայելյանի մասուցմամբ (մինչ այս պաշտոնի ստանձնումը Մերուժան Միխայելյանն էներգետիկայի նախարար էր), ապա էներգետիկայի առաջին փոխնախարար Կարեն Գալուստյանի: Խորհրդարանի տրամադրություններն այս կառավարության, հատկապես էներգետիկայի նախարարության հանդեպ, մեղմ ասած, բարյացակամ չէին: Նախորդ ԱԺ «երկրապահ» պատգամավորական խմբի անդամները չեն մոռացել իրենց անցած բախումն Արմեն Դարբինյանի կառավարության հետ՝ էլեկտրաէներգիայի սակագների նախագծի առիթով: Այն ժամանակ Արմեն Դարբինյանը եւ Մերուժան Միխայելյանը երկրապահներին համոզեցին, որ սակագնի բարձրացումն արդյունք է համակարգի տեխնիկական անկատարության: Այսօր նույն Մերուժան Միխայելյանը նշում էր, որ զերկորուստները հետեւանք են էներգետիկ համակարգի աշխատողների անկարգապահության:

Տես ➧ էջ 3

ԸՆԴԱՌԱՋ

Գուլուզադեն մեկնաբանում է Քոչարյան-Ալիեւ առաջիկա հանդիպումը

ԵՐԵՎԱՆ, 19 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Առաջիկա կիրակի Ժնեւում կայանալիք Ալիեւ-Քոչարյան հանդիպման կապակցությամբ «Ազատություն» ռադիոկայանի հայկական խմբագրության թղթակցին հաջողվել է հեռախոսազրույց ունենալ Հեյդար Ալիեւի արտաքին քաղաքականության հարցերով պետական խորհրդական Վաֆա Գուլուզադեի հետ:

Վերջինս խոստովանել է, թե ինքը չգիտի, թե ինչի մասին են խոսելու երկու նախագահները, ուստի հետեւություններ չի կարող անել, բայց փաստ է, որ ամենաբարձր մակարդակով խաղաղության հասնելու ուղիներ են մշակվում, եւ սա կարելի է շատ դրական երեւույթ համարել, ասել է նա: «Արդյունքների համար չեմ կարող որեւէ բան ասել, բայց շատ կուզենայի, որ այնպիսի կոնկրետ արդյունքներ լինեն, որոնք համապատասխանեն երկու կողմերի շահերին: Յուրաքանչյուր հաջորդ հանդիպում կախված է նախկին հանդիպման պայմանավորվածությունից: Քանի որ այս տարի երկու հանդիպում եղել է, ու հիմա երրորդն է կայանում, նշանակում է, ինչ-որ առաջընթաց կա»:

«Այս աշունը կարո՞ղ է վճռորոշ շրջան լինել Ղարաբաղի հարցի կարգավորման համար», թղթակցի հարցին Վաֆա Գուլուզադեն պատասխանել է. «Ասել են այդպես 96-ին, ասել են 97-ին, ասել են ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահները՝ Շիրակը, Ելցինը, Քլինտոնը: Կարծրենք կտեսնենք, մենք կրակի ու ջրի միջով անցած մարդիկ ենք»:

Հակոբյանի մրցակցի ընտրությունը մեկ օրով հետաձգվում է

Գագիկ Հովհաննիսյանը հաղորդում է Լաս Վեգասից

Վլադիմիր Հակոբյանն աշխարհի առաջնության եզրափակիչ մրցախաղում իր հակառակորդի անունն իմանալու համար պետք է սպասի եւս մեկ օր: Դա պարզ դարձավ, երբ Խալիֆման-Նիսիպեանու կիսաեզրափակիչ մենամարտի չորրորդ պարտիայում ռումինացի գրոսմայստերն իր մեջ ուժ գտավ հաղթելու եւ հաշիվը հավասարեցնելու համար: Այժմ երեւանցու պոտենցիալ մրցակիցները պետք է լրացուցիչ պարտիաներ անցկացնեն նախ արագ, իսկ հարկ եղած դեպքում կայծակնային խաղի կանոններով:

Նիսիպեանուի այս հաջողությունը, ինչպես եւ ռումինացու ամբողջ փայլուն ելույթը Լաս Վեգասում, բավականին անսպասելի էին: Երկար ժամանակ թվում էր, թե Խալիֆմանին կհաջողվի պահպանել հավասարակշռությունը եւ դրանով իսկ հաղթել կիսաեզրափակիչում: Սակայն վերջնախաղում Նիսիպեանուն նուրբ խաղով օգտագործեց մրցակցի թույլ տված փոքրիկ անճշտությունը:

Մրցակիցների պայքարի ձգձգումը, երբ անկեղծ խոսենք, Հակոբյանի համար, հավանաբար, վատ չէր, քանի որ հայ գրոսմայստերն իր մեկ կամ մյուս ախոյանից երկու օր շուտ ժամանակ ստացավ եզրափակիչի շեմին: Ի դեպ, վճռական պարտիաներից առաջինը Վլադիմիրը կանցկացնի կիրակի՝ օգոստոսի 22-ին:

Իսկ առայժմ Հակոբյանը հանգիստը զուգակցում է նախապատրաստական աշխատանքների հետ: Վլադիմիրը շնորհակալությամբ ստացավ Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ Վազգեն Սարգսյանի խրախուսական հեռագիրը: Հուսանք, որ հայ գրոսմայստերն առիթ կտա նոր շնորհավորանքների՝ եւս մեկ, ամենակարեւոր հաղթական մրցախաղի կապակցությամբ...

Չեչենները սպանում են իրենց վիրավորներին

ՄՈՍԿՎԱ, 19 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՎՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Դաղստանի տարածք ներխուժած գրոհայինները առանձնահատուկ դաժանություն են դրսեւորում իրենց վիրավորների նկատմամբ: Ինչպես հայտնել են Պաշտպանության նախարարությունում, գրոհայինների ռադիոբանակցություններից պարզ է դառնում, որ նրանք ոչ միայն մեծ կորուստներ են կրում, այլ նաեւ սպանում են իրենց ծանր վիրավորներին, հույս չունենալով նրանց բուժման ուղարկել Չեչնիա: Շտապով սպանվածներին թաղում են գաղտնիության առավելագույն պահպանմամբ: Բանդիտական խմբերի պարագլուխները հրաման են ստացել բացառել կորուստների մասին տվյալների արտահոսքը, իրենց կազմավորումների «մարտական ոգին չթուլացնելու» համար:

Նման դաժանությունը պայմանավորված է նրանով, որ, իսլամի օրենքներով, իսկական մուսուլմանը պետք է հողն իջեցվի մինչեւ արեւի մայր մտնելը, այլապես Ալլահը երես կթեքի նրա հոգուց: Սակայն, ինչպես վկայում են հիշյալ ռադիոբանակցությունները, սպանել հրամայում են առաջին հերթին դաղստանցիներին եւ վերջում՝ չեչեններին եւ օտարերկրացիներին:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Բենզինի գների հետագա բարձրացում չի լինի

Վերջերս զանգվածային լրատվության տարբեր միջոցներով մտացածին լուրեր են տարածվում հանրապետություն ներկրվող բենզինի գների հետագա բարձրացման մասին: Ըստ պաշտոնական տեղեկությունների, հուլիսին Հայաստան ներկրված բենզինի ծավալները շուրջ երկու անգամ պակաս են եղել հանրապետությունում միջին սպառման ծավալներից: Նշված հանգամանքն արդյունք է Միխայել Բաղդասարովի ղեկավարած բենզինի ներկրման ոլորտում մենաշնորհային դիրք գրավող «Միկա-Արմենիա» ընկերության կողմից ներկրման նախատեսված ծավալների խախտումների, որոնք էլ բենզինի գների ժամանակավոր բարձրացման պատճառ են դարձել: Ներկայումս բենզինի ներկրման գործընթացը կանոնակարգված է, քանի որ դրանով արդեն զբաղվում են մի շարք ձեռնարկություններ, որոնք ապահովում են հանրապետությունում առկա պահանջարկը: Այդ հանգամանքը կհանգեցնի գների մակարդակի աստիճանական նվազեցման եւ կայունացման:

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ

Երկրաշարժի զոհերի թիվը հավանաբար կհասնի 10-12 հազարի

Աղետի գոտու բնակչությունը անհեծներ չի խնայում շինարարների հասցեին

ԱՆԿԱՐԱ, 19 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՎՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թուրքիայում շարունակվում են երկրաշարժի հետեւանքների վերացման աշխատանքները, դեռեւս ընթացքի մեջ են փլատակների տակ մնացած աղետյալների որոնումները: Մամուլը գրում է, թե իշխանությունները շռայլ օգնություն չեն կարողանում ցուցաբերել այդ աշխատանքներում եւ թե կառավարությունը բավարարվել է սոսկ Մարմարայի շրջանին «աղետի գոտի» որակումը տալով:

Թուրքական հեռուստատեսության լուրերի առավոտյան թողարկման տվյալներով, երկրաշարժի զոհերի թիվը 4053 էր, իսկ կեսօրին՝ 5013, երեկոյան արդեն հասել էր 6625-ի, ընդ որում նշվում է, որ այդ թվերը որոշակի եւ վերջնական չեն: Թուրքիայի երկրաշարժագիտության պրոֆեսորներից մեկի կարծիքով, զոհերի թիվը առաջիկա մի քանի օրերին նվազագույնը կհասնի 10-12 հազարի, քանի որ հայտնի չէ, թե 40, 50 թե՞ ավելի տասնյակ հազարներ են գտնվում փլատակների տակ:

Թուրքական հեռուստատեսության հաղորդած վերջին տվյալները հետեւյալն են. Բյուզգեն՝ 2993 զոհ, վիրավորների թիվը հայտնի չէ, Գյոլջուք՝ 1000 կամ 1015 զոհված, 15 հազ. վիրավոր, Սաքարիա՝ համապատասխանաբար՝ 886, 5065, Ադաբազար՝ 560 զոհ, Ստամբուլ՝ 460, 5009, Յալովա՝ 341, 2578, Բոլու՝ 209, 654, Բուրսա՝ 56, 1966, Էսկի Շեհիր՝ 28, 19, Զոնգուլդակ՝ 3, 7, Թեքիրդաղը՝ 35 վիրավոր:

Թուրքիայի աղետյալներին օգնելու համար փրկարարներ են ժամանել աշխարհի 21 երկրներից: Նյութական օգնություն են ցույց տվել նաեւ Գերմանիայում բնակվող թուրքերը: Ամերիկացի երկրաշարժագետները թուրքերին խորհուրդ են տվել ավելի ամուր կառուցել տները: Աղետի գոտու բնակչությունն իրեն էլ անեծքներ չի խնայում շինարարների հասցեին: Շինարարական կազմակերպություններից մեկի ղեկավարը մազապուրծ է եղել ժողովրդի ծեծից, որը ցանկացել է նրան ենթարկել լինչի դատաստանի: Մասնագետները հեռուստատեսությամբ ունեցած իրենց ելույթներում նշում են, որ փլված շենքերի շինանյութերն օգտագործվել են նորմայից շատ ավելի պակաս քանակությամբ:

digitised by A.R.A.R.@

«Կանազ» գործարանում սեփականաշնորհման լուրջ կրեր

Կարապը, գայլաձուկը, խեցգետինը սայլը չգում են տարբեր կողմեր

«Կանազ» ալյումինի գործարանը, որը Հայաստանի ծանր արդյունաբերության երբեմնի պարծանքն էր, իր ճակատագրի հերթական բարդ ոլորանում է: Սեփականաշնորհման հեռանկարն այլընտրանք չունի, բայց այլընտրանք ունի սեփականատեր գործընկեր գտնելու ծրգույթը: Գործարանին այդպես էլ չի հաջողվում ճիշտ ընտրություն կատարել: Հիշեցնենք ներդնող-գործընկեր գտնելու երեք ձախողված փորձ: Նախ չեխական հայտնի ընկերությունը, ապա իրանական, եւ վերջապես ռուսական «Ինկոմմեստաղը»: «Կանազը» այն ժամանակ չկարողացավ կողմնորոշվել այս երեք փեսացուների առաջարկների թավուտում եւ արդյունքում մնաց առանց օժանդակող ծեռքի եւ սիրող սրտի, որը տվյալ պարագայում մինչեւ 30 մլն դոլարի ներդրումն է գործարանի վերակառուցումը եւ արտադրած փայլաթիթեղի հումքի ու իրացման երաշխավորումը: Այսօր «Կանազին» դարձյալ երեք արտասահմանյան ընկերություն է առաջարկում համագործակցություն եւ ներդրումային ծրագրեր՝ ընկերության բաժնետոմսերի 51 տոկոսի սեփականատեր դառնալու առաջարկով: Առաջինը ֆրանսիական հայտնի «Իժեs» ընկերությունն է, ապա երկու ռուսաստանյան ընկերություններ՝ «Սանկտ-պետերբուրգյան ֆոլգա» եւ «Սիբալ» («Սիբիրյան ալյումին»):

Վարչապետ Վազգեն Սարգսյանն անձամբ այցելեց «Կանազ» գործարան, բայց վերջերս Հայաստան ժամանած «Սիբալի» ղեկավարությունն առավել բարդացրեց իրավիճակը: Լուրեր են տարածվում, որ «Սանկտպետերբուրգյան ֆոլգայի» ֆինանսական վիճակն անկայուն է, այդպիսի դժվարություններ ստեղծում են նաեւ «Սիբալին»: «Իժեկին» մեղադրում են ալյումինի գծով մասնագիտացված չլինելու համար: Ցուցիչնակն այն է, որ ՀՀ կառավարության որոշ շրջանակներ եռանդագին աշխատում են ընդդեմ մի ներդնողի եւ hօգուտ մյուսի: Այսպես՝ էկոնոմիկայի նախարար Արմեն Դարբինյանը եւ առեւտրի ու արդյունաբերության առաջին փոխնախարար Ներսես Զավարյանը լավագույն գործընկեր են համարում «Սիբալին»: Իսկ օր առաջ «Ռեսպուբլիկա Արմենիա» թերթում «Կանազի» մարքետինգի գծով գործադիր տնօրենի տեղակալ ներկայացած Գրիգոր Բաղդասարյանը գովասանքի խոսքեր չէր խնայել ներկայացնելու «Սանկտպետերբուրգյան ֆոլգա» ընկերության առավելությունները՝ ի հակակշիռ «Սիբալի»:

«Ազգը» դիմեց «Կանազ» ընկերության նախագահ, ԱԺ պատգամավոր Ռոբերտ Ենգոյանին պարզաբանման ակնկալիքով: Վերջինս զարմացած հայտնեց, որ երկար տարիներ իր ղեկավարած գործարանում Գրիգոր Բաղդասարյան անունով փոխտնօրեն չի աշխատում, իսկ գործարանի սեփականաշնորհման շուրջ բարձրացած աղմուկը համարեց աչքառու եւ շահագրգիռ ուժերի ծեռքի գործ, որը միայն կխոչընդոտի ձեռնարկության վերագործարկումը: **«Ազգը»** Ռոբերտ Ենգոյանի տեսակետը մանրամասն կներկայացնի հաջորդիվ:

Ն. Գ.

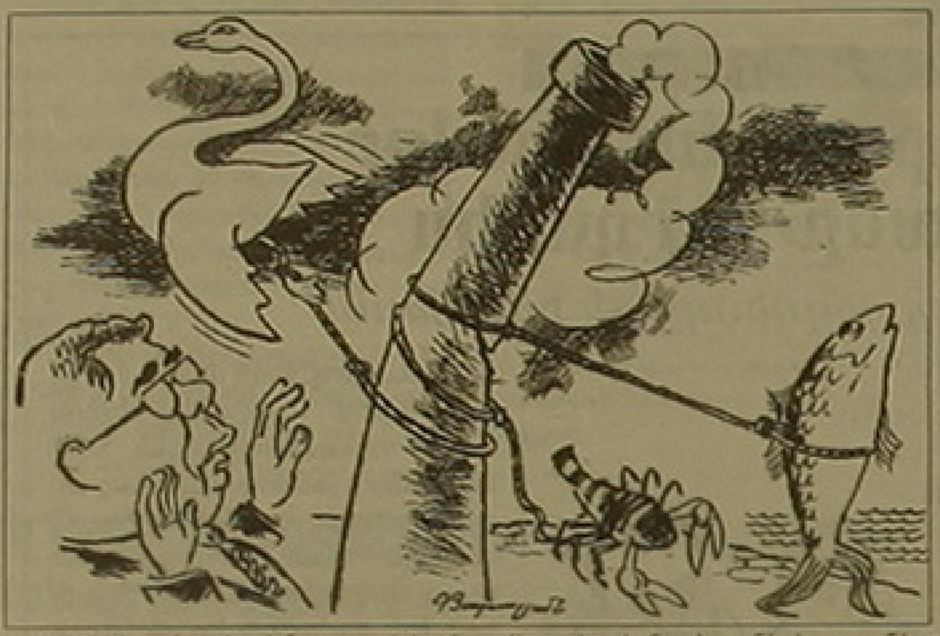

Գյումրիի շինարարներն անգործության են մատնված

ԳՅՈՒՄՐԻ, 19 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Շիրակի մարզպետարանը վերջին շրջանում խիստ մարդաշատ է: Մարզպետի պաշտոնակատար Սեյրան Պետրոսյանը ստիպված է պատասխան տալ այլ կառույցների պարտավորությունները չկատարելու համար: Երեկ 100-ից ավելի շինարարներ քաղաքի հարավային մուտքից բողոքի ցույցերով հասան մարզպետարան: Բողոքի պատճառը մեկն է՝ Երեւանյան խճուղու թիվ 141 շենքի շինարարները 5 ամիս է աշխատավարձ չեն ստանում: Պետբյուջեն շինարարներին պարտք է շուրջ 34 մլն դրամ, որից 10-ը՝ աշխատավարձի տեսքով: Նույն պահանջով մարզպետարանում էին «Հայաստան» հիմնադրամի միջոցներով Անի թաղամասում կառուցվող շենքի շինարարները, որոնց պարտք է Հիմնադրամը, իսկ Հիմնադրամին՝ պետբյուջեն: Այս փակ շղթայում հայտնված մարդիկ իրենց կատարածի դիմաց չեն վճարվում, գումարը կազմում է 10 մլն, որից 7-ը ծրագրվում է վճարել միայն շենքի հանձնումից հետո, իսկ 3-ը խոստացել են վճարել առաջիկայում:

Տարբեր կառույցների ներքին խնդիրները չեն հուզում շինարարներին, որոնք ամռան այս ամիսներին անգործ են մնացել ու առանց աշխատավարձ:

3-4 ամիս է դադարեցվել է Գյումրիում կառուցվող կամ վերականգնվող 2 տասնյակ բնակելի շենքերի ֆինանսավորումը պետբյուջեից: Շինկազմակերպությունները կանխավճարը ծախսելով նյութերի ծեռքբերման վրա, մի քանի ամիս կառուցում էին վարկերի ու ներքին ռեսուրսների հաշվին ու, չվճարվելով կատարածի դիմաց, հայտնվել են անելանելի վիճակում: Մարզում այս տարի պետբյուջեի հաշվին պետք է կատարվեր 3 մլրդ 800 մլն դրամի շինարարություն: Անցած ամիսներին կատարված շուրջ 600 մլն աշխատանքի դիմաց պետբյուջեն պարտք է մնացել 480 միլիոնը: Խախտվել են կառուցման ժամկետները: Այն դեպքում, երբ ուշացման մեղավորը շինարարն է, ուշացած յուրաքանչյուր օրվա համար գանձվում էր 200 դոլարին համարժեք տույժ: Իսկ, թե ով է պատասխան տալու շինարարներին հասցված վնասի համար, առայժմ հայտնի չէ: Այսօր խոսքեր են հնչում, թե աղետի գոտուն հատկացված գումարները չեն նվազելու, սակայն անգեն աչքով էլ տեսանելի է, որ 6-ամսյա անգործությունը դժվար թե փոխհատուցվի մինչեւ տարեվերջ:

Մակայն Շիրակի մարզպետարանում լավատես են եւ գտնում են, որ, գումարների հատկացման դեպքում, բացը կարելի է լրացնել երկհերթ, եռահերթ աշխատանքով:

Արժեթղթերի շուկայի հանձնաժողովը ՀՀ պետբյուջեին կարժենա 290 մլն դրամ

ԵՐԵՎԱՆ, 19 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: 1998 թ. նոյեմբերին ստեղծված Արժեթղթերի շուկայի տեսչությունը կոչված է կանոնակարգելու բաժնետիրական ընկերությունների արժեթղթերի թողարկմամբ զբաղվողների, արժեթղթերի շուկայի մասնակիցների եւ բուն արժեթղթերի շուկայի գործունեությունը, ինչպես նաեւ իրականացնելու այդ ոլորտով զբաղվողների լիցենզավորումը: Օգոստոսի 19-ին ՀՀ ֆինանսների նախարարությունում հրավիրված մամլո ասուլիսին տեսչության պետ Էդվարդ Մուրադյանը հայտնեց, որ ներկայումս տեսչության եւ «Հայաստանի կենտրոնական դեպոզիտարիայի» միջոցով աշխատանքներ են տարվում նաեւ բաժնետերերի ռեեստրի համախմբման ուղղությամբ: Դա հնարավորություն կտա պաշտպանելու արժեթղթերի անսահմանափակ շրջանառության իրավունք ունեցող ընկերություններում փոքրամասնություն կազմող բաժնետերերի շահերը եւ իրականացնելու վերջիններիս փոխադարձ պարտավորությունների վերջնահաշիվ:

Արժեթղթերի շուկայի տեսչության գործունեության շրջանակներում մշակվել է նաեւ «Արժեթղթերի շուկայի մասին» ՀՀ օրինագիծը, որը կառավարության հավանությանն արժանանալուց հետո որպես առաջնահերթ ծրագրերի շարքում ներկայացվել է ԱԺ-ին: Օրինագիծը, ըստ նրա, կոչված է կանոնակարգելու արժեթղթերի շուկան եւ ապահովելու արդար գնագոյացում, գործարքների թափանցիկություն: Այդ նպատակով նախատեսվում է 5 հոգուց բաղկացած արժեթղթերի շուկայի հանձնաժողովի ստեղծում: Այն ունենալու է անսահմանափակ իրավունքներ եւ, ըստ տեսչության նախնական հաշիվների, ՀՀ բյուջեի վրա կարժենա 290 մլն. դրամ, որի շուրջ 70%-ը կուղղվի աշխատավարձերի բարձր մակարդակի ապահովմանը: Սենք, ղեկավարի դերում, ինչպես հայտնեց Մուրադյանը, այն նախնական հաշվարկներով կկազմի 500 դոլար:

Կառավարությունը հավանություն տվեց «Աշխարհագրական անվանումների մասին» ՀՀ օրենքի նախագծին

ԵՐԵՎԱՆ, 19 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՄՆԱՐԹ: Այսօր կայացավ կառավարության հերթական նիստը, որը վարում էր վարչապետ Վազգեն Սարգսյանը: Ինչպես հաղորդեցին ՀՀ կառավարության տեղեկատվության եւ հասարակայնության հետ կապերի վարչությունից, օրակարգի առաջին հարցով կառավարությունը հավանություն տվեց «Աշխարհագրական անվանումների մասին» ՀՀ օրենքի նախագծին, որը սահմանված կարգով կներկայացվի ԱԺ: Կառավարության որոշմամբ հաստատվեց արդարադատության նախարարության քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման տարածքային բաժինների ցանկը եւ դրանց հաստիքային միավորները: Մեկ այլ որոշմամբ սահմանվեց, որ այսուհետեւ պետք է անձնագրերում նշագրում կատարվի ամուսնության եւ ամուսնալուծության գրանցման մասին: Շահումով խաղեր եւ խաղասներ կազմակերպելու գործունեության կարգավորման նպատակով կառավարության որոշմամբ փոփոխություններ կատարվեցին նախկինում ընդունված որոշման մեջ, ըստ որի, գրանցման են ենթակա նաեւ այն խաղային ավտոմատները, որոնց շահագործումից ստացված հասույթի մեջ շահումների ծրագրավորված համախառն մեծությունը կազմում է այդ հասույթի ընդհանուր գումարի առնվազն 86 տոկոսը: Օգոստոս-սեպտեմբեր ամիսներին Երեւանում առաջին համահայկական խաղերի անցկացմանն աջակցելու նպատակով կառավարության որոշմամբ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարությանը կհատկացվի մինչեւ 50 մլն. դրամ: Վարչապետը համապատասխան գերատեսչությունների ղեկավարների ուշադրությունը հրավիրեց դրամական փոխանցումների համակարգում առկա բացթողումների եւ չարաշահումների խնդրին, նշելով, որ թե փոստային բաժանմունքների, թե բանկերի եւ գանձապետական բաժանմունքների կողմից փոխանցումները կատարվում են զգալի ուշացումներով, իսկ կենսաթոշակների արդեն փոխանցված գումարները երբեմն բաժանվում են մեկ ամիս ուշացումով: Վազգեն Սարգսյանը համապատասխան մարմիններին հանձնարարեց ուսումնասիրել խնդիրը, խստագույնս պատժել մեղավորներին: Վարչապետը նշեց նաեւ, որ սեպտեմբերի մեկին բազմաթիվ երեխաներ, սոցիալական վիճակից ելնելով, ի վիճակի չեն լինելու հաճախել դպրոցներ: Մարզպետարաններին, ՆԳ մարմիններին եւ այլ շահագրգիռ գերատեսչությունների հանձնարարվեց հաշվառել նման երեխաներին, որոնց կցուցաբերվի անհրաժեշտ օժանդակություն: Նշվեց, որ ոչ մի երեխա չպետք է զրկվի դպրոց հաճախելու հնարավորությունից:

Կարկտաբեր ամպերը հասան Աղբերք

ԳԱՎԱՌ, 19 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ըստ Գեղարքունիքի մարզպետարանում ստացված Աղբերքի համայնքի ղեկավարի ահազանգի, օգոստոսի 19-ին, ժամը 18.00-ից սկսած, 25-30 րոպե տեւողությամբ կարկտի տարափը լիովին ավերել է գյուղի ցանքատարածությունները: Հողի մակերեսին նստած կարկտի շերտը կազմել է 35 սմ: Լիովին տուժել են բանջարաբոստանային կուլտուրաները եւ հացաբույսերը: Դրությունը բարդանում է նրանով, որ գյուղն ամբողջությամբ բնակեցված է փախստականներով, որոնց սոցիալ-տնտեսական իրավիճակն առանց այն էլ խիստ ծանր է:

Անջուր մնացած գյուղերի բնակիչները փակել էին Գյումրի-Երեւան մայրուղին

ԱՐԹԻԿ, 19 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ռուսաստանի ռելսային պատերազմի «առաջամարտությունը» հասավ նաեւ Հայաստան: Երեկ կարե արգելք էր դրվել Գյումրի-Երեւան ավտոմայրուղու վրա շուրջ 3 ժամով կանգնեցնելով երթեւեկությունը: Արթիկի տարածաշրջանի Լուսակերտ, Սարատակ, Հոռոմ գյուղերի բնակիչները բողոքի այդ ձեւն էին ընտրել, քանի որ արդեն 3 ամիս զրկված են խմելու եւ ոռոգման ջրից: Հիշյալ գյուղերի ցանքատարածությունները ջրով ապահովող Վարդաքարի ջրամբարը չի գործում տեղումների պակասի պատճառով: Տարածքի գյուղացիները ամբողջ ամռան ընթացքում մեկ անգամ են ոռոգման ջուր ստացել, իսկ գյուղերին հասցված վնասի չափը ոչ-ոքի չի հետաքրքրում: Արեւելքի պոմպակայանը եւս չի գործում զրկելով բնակիչներին խմելու ջրից, որի մատակարարումը կախված է կայանի քմահաճ գործունեությունից:

Շիրակի մարզպետարանի պատասխանատուների եւ գյուղացիների բանակցություններն ավարտվեցին նրանով, որ ճանապարհը բացվեց, իսկ գյուղերին խոստացան ապահովել խմելու ջրով: Խոստումը չհարգելու դեպքում, գյուղացիները մտադիր են դիմել պայքարի այլ ձեւերի:

«Ազատ Արցախ» թերթի խմբագիրը հեռացվել է պաշտոնից

ԼՂՀ կառավարության օգոստոսի 18-ին ընդունած որոշմամբ «Ազատ Արցախ» թերթի գլխավոր խմբագիր Գեղամ Բաղդասարյանը «ժամանակավորապես» ազատվել է իր պարտականությունների կատարումից՝ մինչեւ հարցի օրենքով սահմանված կարգով հանրապետության խորհրդարանում քննարկվելը:

Գ. Բաղդասարյանին պաշտոնից ազատելու վերջնական որոշումը, ամենայն հավանականությամբ, սեպտեմբերի 15-ից շուտ չի լինի, որովհետեւ խորհրդարանական արձակուրդներն ավարտվում են այդ օրը:

Կառավարության որոշմամբ, գլխավոր խմբագրի պարտականությունները կատարում է գլխավոր խմբագրի տեղակալ Նվարդ Ավագյանը:

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ,
Ստեփանակերտ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 529353, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ /հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն /562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ընթացիկ

Աջափնյակում «Արյունոտ կիրակի» չի ակնկալվում

Աջափնյակի համայնքապետի՝ կիրակի օրը նշանակված ընտրությունների նախընտրական փուլը մոտենում է եզրագծին: Նորմալ ընտրություններ ապահովելու վարչապետ Վազգեն Սարգսյանի վճռական կեցվածքը եւ պարտավորեցնող հավաստիացումները թույլ են տալիս ենթադրել, որ հուլիսի 11-ի պատմական «Արյունոտ կիրակին» չի կրկնվի: Իզուր չէր, որ անվավեր ճանաչված «արյունալի» ընտրությունները թեկնածուների րյանը, Մարգարիտ Մկրտչյանը, ՀՅԴ ներկայացուցիչ Մկրտիչ Սահրադյանը, Գագիկ Արզումանյանն «Օրինաց երկրից», «Ժողովրդավարական հայրենիքի» անդամ Ռաֆիկ Մկրտչյանը, որը միաժամանակ Աջափնյակի թաղապետի ժամանակավոր պաշտոնակատարն է, «դեբյուտանտներ» են:

Աջափնյակի թաղապետի ընտրություններում արտաքուստ ամեն ինչ կարգին է. նույնիսկ խորհրդարանական ընտրությունների հիմնական ընտրական գործընթացը հանգիստ, բնականոն է ընթանում: Թեկնածուներից, համենայն դեպս, գրավոր բողոքներ ընտրարշավում մրցակիցների կողմից թույլ տրված չարաշահումների մասին չեն ստացվել, չհաշված միայն կին թեկնածու Մարգարիտ Մկրտչյանից երկու օր առաջ ստացված ահազանգը, ըստ որի Ռաֆիկ Մկրտչյանը պաշտոնական դիրքը չարաշահում է թաքնված քարոզչություն ծավալելով սեփական անձի օգտին:

չարաշահման վերաբերյալ խոսակցություններին փիլիսոփայաբար (հանգիստ) է մոտենում համարելով, որ ով էլ լիներ նրա փոխարեն (նույնիսկ ինքը), ունեցած լծակներն օգտագործելու էր հաջողության հասնելու համար: Պրն Գրիգորյանի անհանգստության միակ առիթն ընտրողների անտարբերությունն է. մարդիկ հոգնած են, կրակոցներով, ծեծուջարդով ուղեկցված նախորդ ընտրությունների խորապատկերում ուղղակի վախեցած, չեն հավա-

նույն անունները (ենթադրաբար թեկնածուի հարազատները կամ համակիրները) կրկնվում են տարբեր տեղամասերում: Ընտրացուցակները դեռեւս փակցված չեն տեղամասերում կամ փակցված են հին, «խայտառակ անճշտություններով» ցուցակները, մինչդեռ ընտրական օրենսգրքի համաձայն պետք է փակցվեին ընտրությունների օրից երեք օր առաջ: Թեկնածուների ընտրարշավը խոչընդոտելու փորձեր չեն եղել, ընտրակաշառքներ նույնպես, սա-

նույն կազմով 14 օր անց (հուլիսի 25-ին) կրկնելու օրենքից բխող ժամկետը ԿԸՀ որոշմամբ չեղյալ հայտարարվեց, օրվա հերոսներից մեկը՝ Արծրուն Խաչատրյանն ազատվեց թաղապետի պաշտոնակատարի պարտականություններից, նշանակվեցին «նոփ-նոր» ընտրություններ օգոստոսի 22-ին՝ նոր թեկնածուների առաջադրումով:

Նախկին թեկնածուներից Աշոտ Աղաբաբյանը, որի թիմն առանձնացել էր «հերոսական» պահվածքով, համեստորեն ձեռնպահ մնաց թեկնածությունը վերաառաջադրելու գայթակղությունից՝ թերեւս «Միասնություն» դաշինքի (կամ վարչապետի) ճնշման տակ: Արծրուն Խաչատրյանն առավել համառ էր. թեկնածու գրանցվեց, սակայն, հավանաբար նույնպես «Միասնություն» դաշինքի թելադրանքով եւ դարձյալ համեստորեն հանեց թեկնածությունը: ԱԺՄ ներկայացուցիչ Աշոտ Միքայելյանը, որը նպատակակետից նահանջելու պատճառ չուներ, այս անգամ արդեն իբրեւ փորձառու թեկնածու է մասնակցում ընտրական մարաթոնին: Մյուսները՝ անկուսակցական թեկնածուներ Լեւոն Գրիգո-

«խոցը»՝ զանգվածային ընտրակաշառքների պրակտիկան կարծես թե կասեցրել է հաղթարշավը: Սակայն «ստորջրյա» նախընտրական հոսանքներն, այնուամենայնիվ, պղտորում են նախընտրական մթնոլորտը եւ թեկնածուների «արյունը»:

Երեւանի քաղաքային հանձնաժողովի քարտուղար Անահիտ Բալասանյանը Աջափնյակում ծավալվող

Լեւոն Գրիգորյանը (թիվ 5 ստոմատոլոգիական պոլիկլինիկայի գլխավոր բժիշկ) լավատես է, հավատում է վարչապետի խոստումներին, հույս ունի, որ ընտրություններն առանց կեղծիքների կանցնեն: Վստահ է, որ թաղապետարանն ամեն ինչ անում է, որ ընտրությունները բնականոն հունով ընթանան, Ռաֆիկ Մկրտչյանի կողմից պաշտոնական դիրքի

տում, թե նախադեպը չի կրկնվի, ակնկալիքներ չունեն ընտրություններից: Դպրոցները փակ են, քաղաքացիների զգալի մասը բացակայում է քաղաքից, սակայն իրավիճակն ընդհանուր առմամբ բավարար է. քարոզարշավում արտակարգ իրադարձություններ չեն գրանցվել, թեկնածուների ընտրարշավը խոչընդոտելու փորձեր չեն արձանագրվել:

Գագիկ Արզումանյանը («Գերնիկա» ՍՊԸ տնօրեն), իբրեւ «Օրինաց երկրի» օրինավոր ներկայացուցիչ ելակետ ընդունելով անմեղության կանխավարկածը, նախընտրական մթնոլորտը նույնպես հանգիստ է որակում: Պրն Արզումանյանը փաստեր չունի թեկնածուների կողմից (խոսքն, իհարկե, նույն Ռաֆիկ Մկրտչյանի մասին է, քանզի նրա ձեռքին են տեղական իշխանության լծակները) դիրքի չարաշահման մասին, սակայն մտավախություն ունի, թե ընտրությունները դարձյալ կեղծիքներով կընթանան: «Հիմնական աշխատանքը» (ասել է թե մեքենայությունները), ըստ նրա, տարվում են ընտրացուցակների ուղղությամբ, հատկապես Անաստասավանում, ուր հիմնականում սեփական տներ են.

կայն թաղապետի պաշտոնակատարն, ըստ պրն Արզումանյանի, գործադիր լծակներն օգտագործում է հրահանգելով մանկապարտեզների վարիչներին, դպրոցների, համատիրությունների տնօրեններին:

ՀՅԴ ներկայացուցիչ Մկրտիչ Սահրադյանին տեղում գտնել չհաջողվեց, սակայն, «Երկիր» օրաթերթի համաձայն, Ռաֆիկ Մկրտչյանի թիմակիցները եռանդուն պայքար են ծավալել դաշնակցական թեկնածուի... գովազդապաստառների դեմ, բազմաթիվ անճշտություններ կան ընտրացուցակներում: Մկրտիչ Սահրադյանն, ի հավելումն, իրավացիորեն դժգոհում է ընտրական օրենսգրքից, որը թաղապետի պաշտոնակատարին թույլ է տալիս մասնակցել ընտրարշավին՝ առանց «սառեցնելու» առօրյա աշխատանքը:

Ինքը՝ Ռաֆիկ Մկրտչյանն, իրեն ուղղված մեղադրանքները չեզոքացնում է «Աղբ է կուտակվել, հավաքել չտա՞մ», «Մարդիկ աշխատավարձ չեն ստացել, չվճարե՞մ» եւ նմանօրինակ այլ փաստարկներով: Սպասենք իրադարձությունների կիրակնօրյա զարգացմանը...

ՍԱԹԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Նախորդ կառավարության «հանցավոր անկարգապահությունը» Ազգային ժողովի դատին

Սկիզբը՝ էջ 1

Սերուժան Միքայելյանը ենթարկվեց խաչաձեւ հարցաքննության: Առաջինն ԱԺ խոսնակ Կարեն Դեմիրճյանն էր, որը գործի մանրամասնությունների մեջ խորացող Սերուժան Միքայելյանին առաջարկեց չհետեւել «Անորսալի վրիժառուներ» հայտնի կինոնկարի հերոսի օրինակին, որն առեւանգված Ռուսական Կայսրության թագի բացակայությունը սքողելու համար ներկաներին պատմում էր Ծննդոց գիրքը՝ նրանց ուշադրությունը շեղելով բուն նյութից: Հովսեփը սերեց Իսահակին, Իսահակը՝ Դավիթին եւ այդպես շարունակ:

Ի պատիվ Սերուժան Միքայելյանի՝ պետք է հավաստել, որ նա անխոնջ ունկնդրեց բոլոր դժգոհությունները եւ պնդեց իր տեսակետը, որի աղը հետեւյալն է՝ 92-95 թթ. ինքը պետական կառույցներում չի աշխատել, ուստի իրազեկ չէ այդ տարիներին էներգետիկ համակարգում կատարված չարաշահումների մասին, չունի վիճակագրական տվյալներ 92-96 թթ. ընկած ժամանակահատվածում էներգետիկ համակարգի կրեդիտորական եւ դեբիտորական պարտքերի շարժընթացի մասին:

50,8 մլրդ դրամ պարտքի բեռով

«ՀՀ ֆինանսների եւ էներգետիկայի նախարարությունների, Միջազգային արժութային հիմնադրամի եւ Համաշխարհային բանկի փորձագետների կանխատեսումներով 1999 թ. տարեվերջին էներգահամակարգում ֆինանսական ճեղքվածքը [illegible] է 50,8 մլրդ դրամ (93 մլն ԱՄՆ դոլար) չափով եւ 2000-2002 թթ. մարման ժամկետով 31,6 մլրդ դրամ կրեդիտորական պարտքերի մնացորդով», պատգամավորներին բաժանված փաստաթղթում ամրագրված էին այս ճեղքվածքի առաջացման պատճառները եւ հաղթահարման հնարավորությունը: Պատճառները 4-ն են. ա) 92-95 թթ. համատարած չվճարումները օգտագործված էներգիայի դիմաց եւ բնակչության, եւ ձեռնարկությունների կողմից, բ) ոռոգման, խմելու ջրի, ջերմային էներգիայի համակարգերի, «Նաիրիտի» շարունակական խոշոր չվճարումները մատուցված ծառայությունների դիմաց, գ) հաշվառման եւ նյութական պատասխանատվության դեռեւս անկատար համակարգի գերկորուստները, դ) մինչեւ 01.01.99 թ. գործող սակագների անհամապատասխանությունն ընթացիկ շահագործման ծախսերին:

Էներգետիկայի նախարարությունը իր կուտակած վիթխարի պարտքերի հիմնական պատճառ համարում է չարաբաստիկ 92-95 թթ., սակայն Սերուժան Միքայելյանն առաջարկեց պատգամավորներին ձեռնպահ մնալ կտրուկ որակումներից, քանզի այդ տարիներին վերաբերող գործերն այժմ գտնվում են դատախազությունում եւ միայն դատաիրավական ատյանների վճռից հետո, նրա համոզմամբ, հնարավոր կլինի անաչառ գնահատական տալ էներգետիկ ոլորտին: Պատգամավորները, սակայն, անհամբեր էին, ինչպես քաղաքականությամբ զբաղվող յուրաքանչյուր ոք Հայաստանում:

Հավանականության որոշակի աստիճանով կարող ենք կանխատեսել օգոստոսի 23-ին բավական թեժ արտահերթ նստաշրջան: Թերեւս սխալվում են այն փորձագետները, որոնց կարծիքով ներկայիս ԱԺ-ն միատարր է՝ բաղկացած իշխանական կողմնորոշմամբ պատգամավորներից: Այս ԱԺ-ն միանշանակ աջակցում է միայն վարչապետին, իսկ կառավարության կազմը, որը հիմնականում նախորդ գործադիր իշխանության ներկայացուցիչներից է կազմված, լուրջ դժգոհություն է առաջացնում խորհրդարանականների սրտում եւ ուղեղում: «Միասնություն» խմբակցության, «Հանրապետական» կուսակցության ներկայացուցիչ Տիգրան Թորոսյանը շտապեց որակել էներգետիկ համակարգում ստեղծված իրավիճակն իբրեւ նախորդ կառավարության հանցավոր անկարգապահության հետեւանք: «Ո՞վ է նման ծրագրավորման հեղինակը, երբ 25 անգամ ավելի քիչ են հավաքել, քան նախատեսված էր օրենքով», հռետորական այս հարցի հեղինակային իրավունքը միայն Տիգրան Թորոսյանինը չէ: Ի դեպ, նախորդ վարչապետ եւ ներկայիս էկոնոմիկայի նախարար Արմեն Դարբինյանը դիվանագիտորեն խուսափում է մասնակցել ԱԺ քննարկումներին: Էներգետիկայի նորանշանակ նախարար Դավիթ Զադոյանը եւս գերադասում է անմիջաբար ներկա չգտնվել իր համակարգին վերաբերող ԱԺ բանավեճին:

Էներգետիկներին ընծա՝ 17,1 մլրդ դրամ պետության կողմից

Համակարգի առողջացման համար պետությունը պատրաստվում է 17,1 մլրդ դրամ գումար տրամադրել էներգետիկ համակարգին պարտք ունեցող ձեռնարկություններին, որպեսզի վերջիններս այդ գումարը վճարեն էներգետիկներին, եւ նրանք կարողանան կարկատել պարտքերի վերմակը: Սերուժան Միքայելյանի առաջարկած մյուս միջոցառումները հիմնականում վերաբերում էին էներգետիկ համակարգում կարգապահության եւ պատասխանատվության բարձրացմանը: Կարող ենք համաձայնել պատգամավորների հետ, որ կարգապահության եւ պատասխանատվության բարձրացման կոչերով դժվար է տեխնիկական եւ ֆինանսական առողջացում ապահովել որեւէ համակարգում, հատկապես այնպիսի բարդ, ինչպիսին էներգետիկան է: Չմոռանանք, որ 2004 թ. Եվրոբանկի համաձայնությամբ եւ առաջարկով Հայաստանը պետք է փակի ատոմակայանը, այլընտրանքային ի՞նչ էներգետիկ աղբյուրներ են մեզ առաջարկվելու, դեռեւս հստակ չէ: Պատգամավոր Շավարշ Քոչարյանի այս մտահոգությանը Սերուժան Միքայելյանը միայն մեկ մխիթարական փաստարկ բերեց՝ եթե միջազգային հանրությունը մեզ չառաջարկի այլընտրանքային աղբյուրներ, ապա Հայաստանը ՀԱԷԿ-ը չի փակի: Ինչ վերաբերում է էներգետիկայի սակագների բազմաչարչար հարցին, ապա Հայաստանում այն ոչ ցածր է ԱՊՀ-ի համեմատ, ոչ բարձր: Այսպես Ռուսաստանում տատանվում է 2-4,5 ցենտի սահմաններում, Հայաստանում 25 դրամ սակագինը տատանվում է 4,5-5 ցենտի սահմանագծում: Սերուժան Միքայելյանը չմոռացավ վկայակոչել նաեւ Ֆրանսիան, ուր անհատ սպառողների համար էլեկտրաէներգիայի 1 կվտ-ն արժե 19 ցենտ եւ միայն խոշոր արդյունաբերական սպառողների համար է այդ գինն առավել ցածր՝ 10-11 ցենտ: Տեղին է նշել, որ Ֆրանսիայում միջին քաղաքացին ունի կենսապահովման այնպիսի մակարդակ, ինչպիսին մեր մեծահարուստները, եւ նրանց համար 19 ցենտն անշուշտ շատ ավելի մատչելի է, քան մեզ համար 4,5-5 ցենտը:

Այսպիսով, էներգահամակարգն ակնկալում է պետբյուջեի պարտքերի հետաձգում, իսկ պարտքերն ազդեցիկ են. հարկային պարտքերը կազմում են 15,8 մլրդ դրամ, տույժերը՝ 9,4 մլրդ, բյուջետային վարկերը՝ 17 մլրդ: Կառավարության կողմից էներգետիկ համակարգին 17,1 մլրդ դրամի օժանդակության ցուցաբերումը, էներգետիկների համոզմամբ, իրենց թույլ կտա դուրս գալ ճգնաժամից՝ 2001 թ. վերացնելով գերկորուստները եւ դառնալով ինքնածախսածածկվող, ապա շահութաբեր համակարգ: Եթե Արքիմեդն Արարչից ակնկալում էր հենման կետ աշխարհը շրջելու համար, ապա էներգետիկները կառավարությունից խնդրում են ընդամենը 17,1 մլրդ դրամ... որի տրամադրման վերջնավճիռը կընդունվի 23-ին գումարվող ԱԺ արտահերթ նստաշրջանում: Մի անգամ եւս շեշտենք, որ միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունները Հայաստանին տրամադրելիք 28 եւ 25 մլն դոլարի կենսականորեն անհրաժեշտ վարկերի հատկացումն ուղղակի կախման մեջ են դնում էներգետիկայի համակարգում իրականացվող բարեփոխումներից եւ պարտքերի վերակառուցումից:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ազգային

ՄՈՍԿՎԱ

Ուզում ենք լինել հայրենիքի մասնիկը

Սփյուռքի գաղթօջախների մեջ Ռուսաստանի հայությունը թերեւս առանձնանում է նրանով, որ այստեղ զգալի թիվ են կազմում բուն հայաստանյան ծագումով հայերը: Հատկապես վերջին տասնամյակի հայտնի իրադարձություններից հետո տեղի հայությունը կարծես «համալրվել» է մեր ժողովրդի, կարելի է ասել, ստվար մի հատվածով: Այդ պատճառով էլ Մոսկվայի, ինչպես նաեւ Ռուսաստանի մյուս հայաշատ վայրերում շահագրգիռ քննարկման առարկա է դարձել երկքաղաքացիության հարցը:

Քաղաքացիությունը, անշուշտ, ձեւական իրավաբանական կատեգորիա չէ, այլ մշտապես գործող քաղաքական-իրավական կապ քաղաքացու եւ պետության միջեւ: Ավելին, խնդիրը հայերիս համար կրում է նաեւ զգայական հզոր լիցք, որը տվյալ իրավիճակում բնավ էլ վերացական հասկացություն չէ:

Երկքաղաքացիության բազմաբնույթ հարցի շուրջ զրուցում ենք Մոսկվայի փաստաբանների գիլդիայի անդամ Սիմոն Ծատուրյանի հետ:

– Որպես պրոֆեսիոնալ իրավաբան, ես, իհարկե, առաջին հերթին տեսնում եմ վերլուծելի խնդրի իրավական կողմը, բայց նրա զգայական հենքն իր նշանակալիությամբ գրեթե չի զիջում իրավականին: Կարծում եմ, որոշիչը պետք է լինի մեր ժողովրդի պատմական ճակատագիրը: Երբ մեր բախտը դասավորվել է այնպես, որ հայության գերակշիռ մեծամասնությունը՝ մոտ 75 տոկոսը, հայտնվել է պատմական հայրենիքից դուրս, ապա ինչքանով է ճշմարիտ ելնել բացառապես միջազգային պրակտիկայից, ինչը պնդում են երկքաղաքացիության ընդդիմախոսները: Այդ դեպքում հարց է առաջանում՝ իսկ աշխարհում շա՞տ ազգեր կան նման անմխիթար ժողովրդագրությամբ, որոնք սահմանազատվում են այդ կենսականորեն կարեւոր հարցից:

Պարզ է նաեւ, որ միջազգային իրավունքը բնավ էլ չի արգելում երկքաղաքացիության սկզբունքը: Նա գտնվում է այսպես ասած «ազատ լողարկման» վիճակում, եւ նրանից օգտվում են միայն այն երկրները, որոնք զգում են դրա կարիքը: Այստեղ կարող են լինել միայն կոնկրետ չափանիշներ՝ համազգային շահերը եւ համախմբիչ գաղափարները: Հայոց անձնագիրը ռուսաստանցի թե ամերիկացի հայի ձեռքին ավելացյալ երկրի հետ զուգորդման, հայ ոգու եւ ինքնագիտակցության պահպանման հզոր գրավական է: Նա միավորիչ գործոն է, մեր ընդհանուր իղձը եւ պետք չէ ի չիք դարձնել:

– Այդ ամենը ճիշտ է, բայց դառնանք երկքաղաքացիության հակառակորդների մի քանի փաստարկներին: Նրանք գտնում են, որ համանման «զգացմունքային» մոտեցումներով պետականություն չես կառուցի: Մտահոգություն են առաջացնում երկրի անվտանգության, ասենք, բանակի համալրման հետ կապված խնդիրները եւ այլն:

– Մենք ըմբռնումով ենք վերաբերվում նման մտահոգություններին: Գիտենք, որ Հայաստանում լուրջ աշխատանք է տարվում երկքաղաքացիության խնդրի լուծման ուղղությամբ, եւ ուշադրությամբ հետեւում ենք այդ գործընթացին: Միջազգային պրակտիկան այդ առնչությամբ ստանդարտ լուծումներ չի տալիս, նա ելնում է ազգային-պետական կոնկրետ իրողություններից: Բոլոր դեպքերում երկքաղաքացիությունը սահմանվում է համապատասխան պայմանագրերի կնքման միջոցով, որոնցում հաշվի են առնվում բոլոր խնդիրները: Դա իրոք բարդ աշխատանք է, բայց արդարացված է: Ամենահեշտն ու անփառունակը Սահմանադրության մեջ մի նախադասությամբ արգելք դնելն է: Այդ դեպքում հարց է ծագում՝ ինչքանո՞վ ենք մենք հետեւողական մեր համազգային խնդիրների իրականացման մեջ: Ստացվում է, որ երկքաղաքացիության գաղափարը մտցնում ենք անկախության հռչակագրի մեջ, ապա արգելում Սահմանադրության մեջ, այնուհետեւ դրանով զինվում նախագահական ընտրություններում եւ այլն: Ինչ վերաբերում է զինվորական ծառայությանը, այստեղ գոյություն ունի ընդհանուր կանոն. քաղաքացին պետք է ծառայի իր մշտական բնակության վայրում: Բայց մի՞թե Ղարաբաղում կռվում էին միայն Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիները, մի՞թե Ռուսաստանի հայերն անմասն էին այդ պայքարին:

– Բերվում է նաեւ այսպիսի փաստարկ. Հայաստանի քաղաքացիություն ստանալ ցանկացողների թիվը եթե չի գերազանցում, ապա, համենայն դեպս, չի զիջում բուն հանրապետությունում ապրողների թվին: Ստանալով այդ բաղձալի քաղաքացիությունը, նրանք տարբեր պատճառներով կարող են գործիք դառնալ իրենց «հիմնական» պետությունների ձեռքին՝ ազդելով Հայաստանի հասարակական կյանքի այս կամ այն կողմի՝ ներքին եւ արտաքին քաղաքականության, տնտեսական եւ ռազմական հարաբերությունների վրա եւ այլն:

– Իսկ ինչո՞ւ չմտածենք հակառակը: Եթե չեմ սխալվում, Իսրայելը, Գերմանիան օրենսդրական կարգով հնարավորություն են ստեղծել երկքաղաքացիության միջոցով ուժեղացնելու իրենց ազդեցությունը մյուս երկրներում: Ինչո՞ւ մենք էլ այդպես չվարվենք:

Սփյուռքի քարտեզը պետք է լինի մեր գործողությունների կողմնացույցը: Իհարկե, արդյունավետ քաղաքացիություն կարող է լինել միայն մեկ պետությունում: Տվյալ դեպքում թող պետությունը լինի Հայաստանը: Ոչ մի սփյուռքահայ չի առարկի, եթե Հայաստանի իշխանությունները երկքաղաքացիության հարցը լուծեն հօգուտ իրենց հանրապետության: Ընդսմին, վստահ եմ, նրանցից ոչ մեկը չի ուզենա հավակնել արտոնյալ վիճակի: Եվ վերջապես այն մասին, թե սփյուռքի ազդեցությունն իբր կարող է լինել ավելի շուտ բացասական, քան դրական: Դա վտանգավոր մտածողություն է: Առավել խելամիտ կլինի օգուտ քաղել մեր հայրենակիցների նպատակահարմար կողմնորոշումներից:

Չեմ կասկածում, որ բազմաթիվ հայեր կերազեին ունենալ հայկական անձնագիր: Ի դեպ, հանրապետության համար դա կարելի է վերածել նյութական օգուտի՝ ստացվելիք միջոցները հատկացնելով սոցիալական հատվածին: Միաժամանակ բարեբեր հող է ստեղծվում հանրապետության տնտեսական կյանքին մեր բազմաթիվ հայրենակիցների առավել ակտիվ մասնակցության համար:

Ինչ վերաբերում է բացասական երեւույթների մեկուսացմանը, դրա համար կան համապատասխան մարմիններ, որոնք կկարողանան վերահսկել տվյալ գործընթացը: Բացի դրանից, բարեհուսության ստուգում գոյություն ունի ողջ աշխարհում:

– Որոշ ղեկավար շրջանակներում առկա է այն կարծիքը, թե երկքաղաքացիության հարցի դեպքում սփյուռքի կարկառուն ներկայացուցիչները «հայկական գահին» հավակնելու հնարավորություն կստանան: Եվ սա այն դեպքում, որ Մոսկվայի, Փարիզի կամ Լոս Անջելեսի իրենց տաքուկ բնակարաններում նստած նրանք չեն մասնակցել Հայաստանի անկախության նվաճման անչափ դժվար գործընթացին:

– Իսկ ինչո՞ւ Բուլղարիայում, Լեհաստանում կամ Մերձբալթիկայում նման խնդիր չի ծագում: Այս երկրների նախագահական ընտրություններին մասնակցում են օտարերկրացիներ, որոնց միակ ընդհանրությունը տեղացիների հետ միայն էթնիկական ծագումն է: Այդ քայլին նրանց դրդում է սեփական ժողովրդին ծառայելու ձգտումը: Մեր օգտի՞ն է արդյոք այս համեմատությունը: Ներկա պայմաններում մեր հասարակական կյանքն այնքան եզակի է, որ չպետք է յուրայինների եւ օտարների բաժանում լինի: Չէ որ վստահության քվե ստանում են արտասահմանից հանրապետություն աշխատանքի հրավիրված որոշ նախարարներ: Այնպես որ Սահմանադրության մեջ հիշյալ արգելված նորմայի քաղաքական, կոնյունկտուրային բնույթը ակնհայտ է:

– Մոսկվացի հայերը ինչո՞վ կարող են նպաստել երկքաղաքացիության հարցի դրական լուծմանը: Ազնվորեն ասած, ես ինքս երախտագիտությամբ կընդունեի Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիությունը:

– Մոսկվայի հայկական համայնքում երկքաղաքացիության հարցի նկատմամբ առկա է միանշանակ դիրքորոշում: Ավելին, ՀՀ նախագահին, հանրապետության խորհրդարանին եւ Սահմանադրական դատարանին ուղարկվել են համապատասխան նամակներ, որոնք ստորագրել են Մոսկվայի հայ հասարակայնության բազմաթիվ անվանի անդամներ: Նրանց մեջ են աշխարհահռչակ գիտնականներ, արվեստի եւ գրականության գործիչներ, միջազգային իրավունքի մասնագետներ, քաղաքագետներ եւ ուրիշներ: Հենց նրանք էլ ներկայացնում են այն հզոր բանակը, որը պատրաստ է իր ավանդը ներդնել երկքաղաքացիության հարցի լուծման մեջ:

Թող ոչ ոք չկասկածի, որ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիության ձգտող ամեն մի սփյուռքահայ նախ եւ առաջ ղեկավարվում է իր պատմական հայրենիքին օգտակար լինելու ձգտմամբ:

ՌՈՒԲԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ,
Մոսկվա

ԱՄՆ

Նորածինները նրա տարերքն են

Հեղաշրջո՞ւմ փորձանոթային բեղմնավորման համակարգում

Հայաստանում, դժբախտաբար, առ այսօր չկան նորածնագետներ: Նորածինների հարցերով զբաղվում են հիմնականում մանկաբույժները: Դոկտ. Էդուարդ Համբարձումյանն այն եզակի անձնավորություններից է, որը բժշկության այդ որոշակի ոլորտը դարձրել է կյանքի նպատակ: Նա ուսումնասիրում է անհայտ պատճառներով կանանց չբերությունը՝ սկսած 1980-ականների վերջերից, երբ նրան հրավիրեցին Ֆրանսիա մասնագիտանալու «մայր-սաղմ» հարաբերության մոլեկուլյար կենսաբանության մեջ:

Ըստ «Միրոր սփեկթեյթր-Ազգ» համակարգչային լրատվության տեղեկությունների, Համբարձումյանն այժմ Դեդհեմի (Բոստոն) վերարտադրողական բժշկության Ֆոլկներ կենտրոնում հետազոտություններ է կատարում գտնելու այն զենքը, որը պատասխանատու է բարեհաջող հղիության համար:

«Ես շարունակում եմ հետազոտություններս միաժամանակ եւ Բոստոնի, եւ Հարվարդի համալսարաններում: Վերջերս մեզ միացավ նաեւ աշխատանքային մի խումբ մանկաբուժական հիվանդանոցից», ասում է նա, հիշելով 1980-ական թվերը, երբ Փարիզի 12-րդ համալսարանի աշխարհահռչակ պրոֆեսոր Ռենե Ֆրիդմանի հրավերով Ֆրանսիա էր մեկնել մասնագիտանալու: Ֆրիդմանը նրան հրավիրել էր՝ տեղեկանալով անցյալում կատարած նրա հետազոտությունների մասին: Երկուսի փորձերը աշխարհում առաջին անգամ էին կիրառվում կանանց վրա: Այդ փորձերի հիման վրա Համբարձումյանը հրատարակել է մի լուրջ հոդված լեյկեմիայի արգելակող գործոնի (ԼԱԳ) դերի մասին, այն կանանց մոտ, որոնք որոշակի պատճառ չունեն չհղիանալու: Գերմանացի բժիշկների մի խումբ տվյալ փորձը շարունակելով հաստատել է Համբարձումյանի ստացած արդյունքները: Վիճակագրական տվյալներով անհայտ պատճառներով չբեր կանայք կազմում են ընդհանուր չբերության թվի մոտ 25 տոկոսը: Համբարձումյանի կարծիքով, ԼԱԳ-ի մշակումն ու կիրառումը չբեր կանանց շրջանում կարող է հեղաշրջել փորձանոթային բեղմնավորման ամբողջ համակարգը, որը բավական թանկարժեք (40-50 հազար դոլար) գործընթաց է: ԼԱԳ-ի մեթոդը, որն անհամեմատ էժան է եւ շատ ավելի մոտ բնական միջոցներին, 3-5 տարիների ընթացքում վաճառքի կհանվի: Դրա արդյունքում հնարավոր կլինի ստեղծել մի նոր հակաբեղմնավորիչ դեղամիջոց:

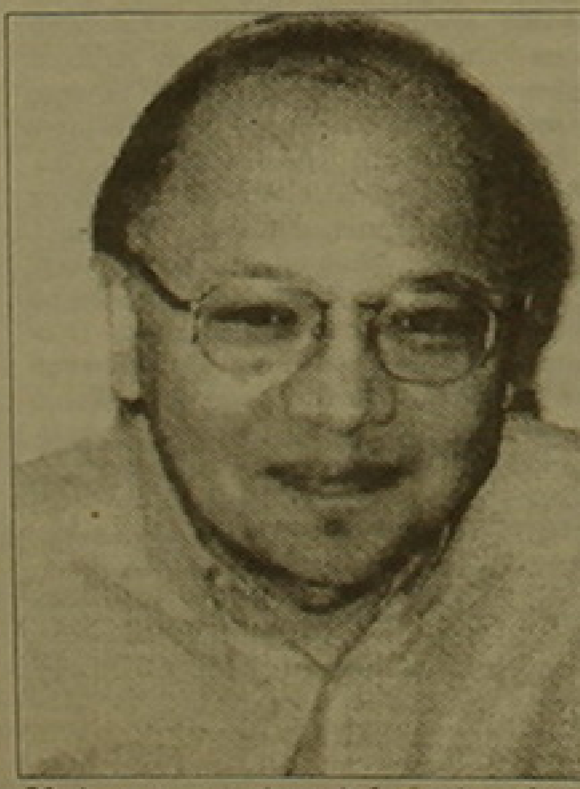

Էդուարդ Համբարձումյանը ծնվել է Երեւանում, բժիշկների ընտանիքում: Ծնողները դասավանդել են Երեւանի բժշկական համալսարանում, որտեղ այժմ աշխատում է իր եղբայրը: Երեւանի բժշկական համալսարանն ավարտել է 1979-ին մասնագիտանալով մանկաբարձության եւ գինեկոլոգիայի բնագավառներում: 1984-ին պաշտպանել է դոկտորական թեզը եւ այնուհետեւ ուսումը շարունակել Փարիզում, որտեղից որպես սաղմնաբան վկայվել է 1994-ին:

Այնուհետեւ Կլերմոն Ֆերան համալսարանից ստացել է գինեկոլոգիական որովայնադիտման մասնագետի դիպլոմ: 1990-ին Համբարձումյանը ծանոթացել եւ մտերմացել է դոկտ. Ժան Լուի Շաբերնոյի հետ, որը նորածինների խնամքի մասին գրքի հեղինակ է: 1988-ի երկրաշարժի օրերին Շաբերնոն մի քանի անգամ այցելել է Հայաստան: Այդ ժամանակ Համբարձումյանը գլխավորում էր Երեւանի Էրեբունի հիվանդանոցի մանկաբարձության եւ գինեկոլոգիայի բաժինը. մի քանի այլ մասնագետների հետ նա հայերեն է թարգմանել Շաբերնոյի գիրքը: Այնուհետեւ Մարգարյանի անվան մանկաբարձության հիվանդանոցում հիմնել է նորածինների վերակենդանացման կենտրոնը, որի գործունեության հաջողություններն ակնհայտ են: Մոր ու մանկան մահացության դեպքերը, որոնք բարձր տոկոս էին կազմում, վերջին հինգ տարիների ընթացքում զգալիորեն նվազել են: Մայրերի մահացության տոկոսը հասցվել է զրոյի, իսկ մանկան մահացության տոկոսը հասցվել է նվազագույնի:

Բացի ԼԱԳ-ի ուսումնասիրությունից Համբարձումյանն այժմ զբաղված է նաեւ արհեստական ընկերքի ստեղծման, ինչպես նաեւ ընկերքում հնարավոր ուռուցքներն արգելող գեների ուսումնասիրության հարցերով: Նա ամուսնացած է եւ ունի երկու երեխա՝ Լիլիթը 14 եւ Վահագնը 12 տարեկան:

Հ. Օ.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ **միջազգային**

Ժամանակն է հակահարված տալ եւ ոչ թե գթություն հայցել

Հրեական քարոզչության ներկայացուցիչները վերջերս հրապարակայնորեն խոստացան ամեն ջանք գործադրել ամերիկյան Կոնգրեսում անցկացնելու ադրբեջանամետ եւ թուրքամետ որոշումներ եւ դրանցով հակազդելու հայկական եւ հունական նախաձեռնություններին։ Նրանց այս դիրքորոշումը պարզ դարձավ «Թրքիշ դեյլի նյուզ» թուրքական օրաթերթի հուլիսի 28-ի եւ 29-ի համարներում տպագրված նյութերից, որոնցում լրագրող Յասեմին Կոնգարը գրում էր ամերիկահրեական կոմիտեի փոխտնօրեն Բարի Ջեյկոբսի եւ Բնայ Բրիթ հասարակական քաղաքականության միջազգային կենտրոնի տնօրեն Դանիել Մարիասչինի հետ իր հանդիպումների մասին։

Չնայած մեզ համար զարմանալի չէ, որ մի շարք ամերիկահրեական խմբավորումներ աշխատում են հօգուտ Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի, այնուամենայնիվ, Ջեյկոբսի եւ Մարիասչինի հայտարարությունները հնչում են որպես Հայաստանի եւ Ղարաբաղի շահերի դեմ ուղղված քարոզչական պատերազմի կոչեր։

Մարիասչինը «Թրքիշ դեյլի նյուզ» թերթի լրագրողին ասել է, որ մի շարք ամերիկահրեական խմբավորումներ «ամերիկաթուրքական եւ իսրայելաթուրքական հարաբերությունները դասում են առաջնային» իրենց գործունեության մեջ։ Հոդվածում թուրքամետ կողմնորոշումների առավել ակտիվ պաշտպան հանդիսացող այդ խմբավորումների շարքում նշվում են ամերիկահրեական կոմիտեն, ամերիկահրեական կոնգրեսը, հակազրպարտչական լիգան, Բնայ Բրիթը, գլխավոր ամերիկահրեական կազմակերպությունների նախագահների համագումարը եւ ազգային անվտանգության հարցերով զբաղվող հրեական ինստիտուտը։

Վերջերս Ջեյկոբսն ու Մարիասչինը Ստամբուլ եւ Անկարա էին այցելել՝ բացատրելու «իրենց կազմակերպությունների բացառիկ դերը Մ. Նահանգների քարոզչական գործընթացներում»։ Չնայած Ջեյկոբսն ու ամերիկահրեական պատվիրակությունն այցելեցին նաեւ Հայաստան եւ Ղարաբաղ, Վրաստան եւ Ադրբեջան, նրանք չեն կարող մեզ հավաստացնել, որ անաչառ են գործում եւ հավասար են վերաբերվում բոլորին։ Նրանք իրենց «հետազոտական ճանապարհորդությունը» ձեռնարկելուց շատ առաջ հաստատ որոշել էին պաշտպանել թուրքերին եւ ադրբեջանցիներին։

Մարիասչինը թուրք ընթերցողներին փորձել է բացատրել, թե ինչու Սենատում ձախողվեց Ադրբեջանին օգնություն ցուցաբերելու արգելքը վերացնելու փորձը՝ հակառակ «10 ամերիկահրեական կազմակերպությունների գործադրած ջանքերին»։ Դրանում նա մեղադրել է «ամերիկահայկական ուժեղ ընդդիմադիր ուժերին», բայց վախենալով, որ թուրքերը կարող են ընդհանրապես հիասթափվել հրեական քարոզչությունից, նա անմիջապես խոստացել է «շարունակել պայքարն այդ ուղղությամբ Կոնգրեսի առաջիկա նիստերի ժամանակ»։

Նա բացահայտել է, որ «հրեական կազմակերպություններն այժմ առավել համապարփակ գործունեություն են ծավալել»՝ պաշտպանելով Բաքու-Ջեյհան նավթային խողովակաշարի անցկացումը եւ Թուրքիայի մուտքը Եվրամիություն։ Միաժամանակ նա ափսոսանք է հայտնել, որ Կոսովոյի հակամարտությունում «Թուրքիայի խաղացած մարդասիրական դերը պատշաճ ուշադրության չարժանացավ զանգվածային լրատվամիջոցների կողմից»։

Երկրորդ հոդվածում Ջեյկոբսը հավաստիացնում է, որ հրեական կազմակերպություններն «աշխույժ եւ վճռական դեր կստանձնեն Մ. Նահանգներում՝ հօգուտ Թուրքիայի։ Մենք մեր կարելիությունների սահմաններում կպաշտպանենք Թուրքիայի շահերը Կոնգրեսում, եւ այնտեղ կդառնանք Թուրքիայի պաշտոնական ընկերները»։ Նա ավելացրել է, որ ջանք չեն խնայի այնտեղ անցկացնելու թուրքամետ օրենքներ։

Փորձելով հրեական պաշտպանության փոխարեն թուրքերից ինչքան հնարավոր է ավելի շատ բան պոկել՝ Ջեյկոբսը թերթի լրագրողին ասել է, թե հօգուտ Թուրքիայի ծավալած իրենց արշավը «Ամերիկահայերի եւ ամերիկահույների հետ բացահայտ ընդհարման տեղիք է տվել։ Ճիշտ է, թուրքական կառավարությունը ողջունում է մեր գործունեությունը, բայց մենք շատ թանկ ենք վճարում դրա համար՝ վաստակելով հույների եւ հայերի թշնամանքը»։ Որպես օրինակ նա բերել է այն քննադատությունը, որին ենթարկվել էին հրեական խմբակցությունները Թուրքական Հանրապետության 75-րդ տարեդարձի օրերին «Նյու Յորք թայմս» եւ «Ինտերնեշնլ Հերալդ տրիբյուն» թերթերում շնորհավորական գովազդներ զետեղելու առթիվ։ Ջեյկոբսը խոստովանել է, որ իր խմբակցության բազմաթիվ անդամներ դիմել են իրեն՝ «ինչո՞ւ ենք մենք պաշտպանում Թուրքիային, որը մարդու իրավունքների խախտման սարսափելի պատմություն ունի» հարցով։

Փորձելով մեղմացնել հրեական կազմակերպությունների ձախողումը՝ Ադրբեջանին օժանդակելու արգելքը վերացնելու առնչությամբ, նա հայտնի 907 հոդվածը «մեծապես խորհրդանշական» է անվանել։ Սակայն, իրեն հակասելով, նշել է, որ այդ հոդվածի գոյության հետեւանքով Իսրայելն իր արտասահմանյան զարգացման ծրագրով մասնագետներ չի կարողանում ուղարկել Ադրբեջան, որովհետեւ այդ ծրագիրը ֆինանսավորվում է ամերիկյան կառավարության կողմից։ «Արդարացի չէ մեկուսացնել Ադրբեջանին, մի երկրի, որն արեւմտամետ եւ նատօյամետ է եւ դիվանագիտական հարաբերություններ ունի Իսրայելի հետ», ասել է նա։ Նա նշել է, որ Ռուսաստանի օժանդակությամբ հայկական ուժերը գրավել են Ադրբեջանի տարածքի 20 տոկոսը եւ պատճառ դարձել 1 մլն մարդկանց տեղահանության։ Այս պատճառով էլ, ըստ նրա, հրեական կազմակերպությունները համարում են, որ սխալ է էլ ավելի խեղճացնել Ադրբեջանին։

Անտեսելով, որ Թուրքիան «գնել» է լավագույն ամերիկյան քարոզչական ընկերությունները, Ջեյկոբսն ասել է, որ Մ. Նահանգներում թուրքական քարոզչությունը «չափազանց աննշան է, անկազմակերպ եւ համարյա գոյություն չունի» եւ որ թուրքերն առհասարակ «չեն հասկանում արդի քարոզչական համակարգը»։ Ասվածի թաքնված միտքն այն է, որ Թուրքիան խիստ կարիք ունի հրեական օժանդակության։ Անշուշտ, նա դիտավորյալ չի նշում, որ անցած 50 տարիների ընթացքում ամբողջ ամերիկյան կառավարությունը, ներառյալ Սպիտակ տունը, պետքարտուղարությունը եւ պաշտպանության նախարարությունը, հանդես է եկել որպես հօգուտ Թուրքիայի աշխատող հսկայական քարոզչական մի մեքենա։

Խոսելիս թուրք գործակալի տպավորություն թողնող Ջեյկոբսն արել է հետեւյալ հայտարարությունը. «Մենք ցանկանում ենք համագործակցել Վաշինգտոնում ձեր դեսպանատան, ամերիկաթուրքական համայնքի եւ ձեր բոլոր բարեկամների հետ, որպեսզի հաղթանակ տանենք Կապիտոլիումում։ Մենք ցանկանում ենք, որ Ամերիկայի ժողովուրդն ու ղեկավարները հասկանան, թե ինչի են հասել թուրքերը։ Մեր զանգվածային լրատվական միջոցները պետք է ճիշտ ներկայացնեն Թուրքիայի նվաճումներն ու կարեւորությունը, որպեսզի նրա հակառակորդները չկարողանան օգտագործել մարդու իրավունքների խախտման գործոնը նրա դեմ»։

Մինչեւ այժմ մենք հրեական կազմակերպություններին այնքան էլ լուրջ չէինք վերաբերվում։ Նույնիսկ հույսեր էինք փայփայում, որ կհամագործակցենք նրանց հետ։ Այս բացահայտ հայտարարություններից հետո ես համոզված եմ, որ նրանք վերջնականապես վճռել են Թուրքիայի բռնակալների եւ Բաքվի բարբարոսների հետ գործ ունենալ ընդդեմ անզեն հայերի։

Թուրքիա, Իսրայել, Ադրբեջան համատեղ վտանգին հակազդելու համար մենք պաղեստինցիների, քրդերի, սիրիացիների, իրանցիների, իրաքցիների, հույների եւ կիպրոսցիների հետ համագործակցելուց բացի այլընտրանք չունենք։ Ժամանակն է հակահարված տալ եւ ոչ թե գթություն հայցել։

ՀԱՐՈՒԹ ՍԱՍՈՒՆՅԱՆ
«Կալիֆոռնիա կուրիեր»

Օսամա Բեն Լադենի կապերը Ադրբեջանի հետ

Նախկինում Սաուդյան Արաբիայում ապրող առեղծվածային միլիարդատեր Օսամա Բեն Լադենը, որին կասկածում են Աֆրիկայում անցյալ տարվա օգոստոսին տեղի ունեցած ԱՄՆ երկու դեսպանությունների ահաբեկչական գործողությունների մեջ, այժմ մեղադրվում է Ադրբեջանի հետ կապեր ունենալու մեջ։ The Sunday London Times անգլիական թերթն անցյալ ամիս հաղորդեց, որ Բեն Լադենի ամենամտերիմ գործակիցներից Ահմեդ Սալամա Մաբրուքը փորձել է Ադրբեջանում գնել քիմիական եւ կենսաբանական զենքեր։ Նրան հետեւել են ամերիկացի գաղտնի հետախույզներ, որոնց հաջողվել է խլել նրանից համակարգչային մի դիսկետ, որի վրա գրանցված են եղել ամերիկյան եւ իսրայելական 100 հնարավոր թիրախներ։

Սա խիստ կարեւոր հաղորդագրություն է այն առումով, որ տարիներ առաջ Ադրբեջանի կառավարությունն աֆղան վարձկաններին էր հավաքագրում կռվելու Ղարաբաղում հայերի դեմ։ Աֆղանստանում պատրաստված Բեն Լադենի գործակիցներին կենսաբանական եւ քիմիական զենքեր հայթայթելը գուցե փոխհատուցման մի ձեւ լինի այդ վարձկանների կռվի դիմաց։ Աֆղանստանի արմատական մահմեդականների կառավարությունը գրկաբաց ընդունել է Բեն Լադենի պարտիզանական ջոկատներին։ Քանի որ Ադրբեջանը փորձում է իրեն ներկայացնել որպես Իսրայելի եւ ԱՄՆ-ի դաշնակից, հայկական կազմակերպությունները պարտավոր են զգուշացնել Միացյալ Նահանգների կոնգրեսի անդամներին, որ ազերիները քիմիական եւ կենսաբանական զինամթերք են մատակարարում Արեւմուտքի ամենավտանգավոր թշնամիներից մեկին, որի անունը ՀԴԲ-ի տասն ամենաշատ փնտրվողների ցուցակում է եւ որի գլխի համար սահմանված է հինգ մլն դոլարի պարգեւ։

Հ. Ս.

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Թուրքիայում տեղի ունեցածը XX դարի 15 խոշորագույն երկրաշարժերից է

Սպիտակի երկրաշարժը մոռացվել է

ՄՈՍԿՎԱ, 19 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՍՆԱՐՔ-ՌԻԱ։ Թուրքիայում տեղի ունեցած երկրաշարժն իր հզորությամբ, զոհվածների ու վիրավորների թվով, ինչպես նաեւ հասցված վնասի չափերով մտնում է XX դարի 15 խոշորագույն երկրաշարժերի թվի մեջ, հաղորդում է AP-ն։

Վերջին տասնամյակի ընթացքում ամենախոշոր երկրաշարժը տեղի է ունեցել 1990 թվականի հունիսի 21-ին Իրանի հյուսիս-արեւմտյան շրջանում։ Այստեղ, ըստ Ռիխտերի սանդղակի, 7.7 բալ ուժգնության երկրաշարժի հետեւանքով զոհվել է 50.000 մարդ։

Ամենախոշոր երկրաշարժը գրանցվել էր 1976 թվականի հուլիսի 28-ին, Տյանշանում (Չինաստան)։ Այդ օրը, ըստ Ռիխտերի սանդղակի, 8,2 բալ ուժգնության ցնցումների հետեւանքով զոհվել էր 240.000 մարդ։ Այլ խոշոր երկրաշարժեր գրանցվել էին Ճապոնիայի Յոկոհամա քաղաքում (1923 թվականի սեպտեմբերի 1-ին, ուժգնությունը՝ 8,3 բալ, զոհերի թիվը հասնում էր 200.000-ի), Չինաստանի Գանսու քաղաքում (1920 թվականի դեկտեմբերի 16-ին, ուժգնությունը՝ 8,6 բալ, զոհերի թիվը՝ 100.000) եւ Պերուի հյուսիսային շրջանում (1970 թ.-ի մայիսի 31-ին, ուժգնությունը 7,7 բալ էր, իսկ զոհվածների թիվը՝ 70.000)։

Թուրքիայում տեղի ունեցած երկրաշարժը խլել է ավելի քան 5 հազար մարդու կյանք։

ՍՆԱՐՔ գործակալությունն ափսոսանքով փաստում է, որ AP-ի ուշադրությունից դուրս է մնացել 1988 թվականի դեկտեմբերի 7-ին Հայաստանում տեղի ունեցած Սպիտակի աղետալի երկրաշարժը, որի ուժգնությունն էր 10 բալ՝ ըստ 12 բալանոց սանդղակի։ Պաշտոնական տվյալներով զոհվել էր 25.000 մարդ, իսկ ոչ պաշտոնական տվյալներով՝ ավելի քան 60 հազար։ Գրեթե ամբողջությամբ ավերվել էր Հայաստանում մեծությամբ երկրորդ քաղաքը՝ Լենինականը (այժմ Գյումրի)։ Երկրի երեսից ջնջվել էին Սպիտակ քաղաքը եւ տասնյակ գյուղեր։

Իսրայել-«Հզբոլլահ» հակամարտությունը կրկին սրվել է

Ամեն անգամ, երբ Լիբանանի հարավում «Հզբոլլահի» հետ բախումներից իսրայելցի զինվորներ են սպանվում, Թել Ավիվի այս կամ այն պաշտոնյան զորքերի դուրսբերման կոչ է անում։ Այս առումով օգոստոսի 18-ին կրոնական Շաս շարժման անդամ, Իսրայելի կրոնական հարցերի նախարար Յիցհակ Քոհենն ասել է, որ իր երկրի զորքերը պետք է անհապաղ հեռանան Լիբանանից, ավելացնելով, որ Շասին պատկանող բոլոր նախարարներն ու պատգամավորները պաշտպանում են այս կարծիքը։ Քոհենի կոչը հնչել է անվտանգության եւ քաղաքական հարցերի գծով կառավարական փոքր կազմի հանդիպման ժամանակ։ Պատասխանելով Քոհենին, Բարաքը նշել է, որ ջանալու է մեկ տարում դուրս բերել իսրայելական զորքերը Լիբանանից՝ ինչպես խոստացել էր հուլիսի սկզբին, երբ ստանձնեց իշխանության ղեկը։

Իսրայելի բանակը խոստովանել է, որ «Հզբոլլահի» հետ տեղի ունեցած բուռն մարտերում սպանվել են 2 եւ վիրավորվել 7 զինվոր։ Այս թիվն ամենաբարձրն է մի միջադեպի ընթացքում փետրվարից ի վեր, երբ զոհվել էին 8 իսրայելցի զինծառայողներ։ Արձանագրենք, որ վերջին ընդհարումը կատարվեց օգոստոսի 17-ին, երբ նախորդ օրը լիբանանյան Սայդա քաղաքում սպանվեց «Հզբոլլահի» զինվորական ղեկավարներից մեկը՝ Ալի Դիբը, որի համար լիբանանյան այդ կուսակցությունը սպառնացել էր վրեժ լուծել իսրայելական բանակից եւ դրա գործակալներից։

Այնուհանդերձ, Թել Ավիվի քաղաքականության մեջ սովորական է դարձել Լիբանանի հարավում իրադրության թեժացումը՝ ԱՄՆ-ի բարձրաստիճան պատասխանատուների տարածաշրջան այցելելու նախօրեին։ Նկատի ունենք արտգործնախարար Մադլեն Օլբրայթի սպասվող այցը Միջին Արեւելք։

Բարաքը ճկունություն է ցուցաբերում Երուսաղեմի հարցում

Օգոստոսի 18-ին Իսրայելի վարչապետի մի խոսնակ հայտարարել է, թե Եհուդ Բարաքը ընդունել է ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնի ստորագրած որոշումը՝ Իսրայելում ամերիկյան դեսպանատան Թել Ավիվից Երուսաղեմ տեղափոխումը հետաձգելու մասին։ Իսրայելական պատասխանատուներն ասում են, որ վարչապետ Բարաքը երկյուղում է, որ դեսպանության տեղափոխումը կարող է հանգեցնել լարվածության նախքան պաղեստինյան իշխանության հետ Երուսաղեմի կարգավիճակի վերաբերյալ համաձայնության հասնելը։ Ի դեպ, սուրբ քաղաքի հիմնախնդիրը, այլ կարեւորագույն թեմաների հետ, նախատեսված է քննարկել պաղեստինա-իսրայելական վերջնական փուլի բանակցությունների ընթացքում։ Մյուս կողմից, ընդդիմադիր կուսակցությունները Բարաքին մեղադրել են Երուսաղեմը իր մայրաքաղաքը համարող Իսրայելի պնդումը մեղմացնելու մեջ։ Հիշեցնենք, որ ԱՄՆ-ի իսրայելամետ Կոնգրեսը նախաձեռնել է դեսպանատունը Երուսաղեմ տեղափոխելու միտքը, ինչն առաջացրել էր արաբական երկրների բուռն զայրույթը։

Ա. ՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Բնական աղետը աղետ է նրանով, որ ավերածություններից զատ, իր հետ տանում է մարդկային բազմաթիվ կյանքեր: Ով-ով, բայց մենք՝ հայերս, լավ գիտենք բնական արհավիրքներից մեկի՝ չարիմաստ երկրաշարժի ողբերգական ու նյութական ավերածությունները:

Օգոստոսի 17-ին գրանցվեց 1999 թ. աշխարհում ամենահզոր երկրաշարժը, որի էպիկենտրոնը Ստամբուլից ոչ այնքան հեռու Իզմիթ քաղաքն էր՝

Ձեզ եմ դիմում, իմ բարեկամ նկարիչներ

պատմական Նիկոմեդիան, Հրաչյա Ներսիսյանի ծննդավայրը:

Զոհեր, զոհեր, զոհեր

Ուզում ես հավատալ, որ այդ բազմաթիվ զոհերի մեջ հայեր չկան... Սակայն այս պահին դա դժվար է կարեւորել որպես մխիթարանք, քանզի մարդկային ցավը ազգություն չունի:

«Ամերիկայի ձայն» ռադիոկայանով լսում էի «Մարմարա» թերթի խմբագիր, բանաստեղծ, իմ վաղեմի բարեկամ Ռոբերտ Հատտեճյանի հարցազրույցը, որի գլխավոր հոդվածները հաջորդ օրը տպվեցին «Ազգ» թերթում: Պարոն Հատտեճյանը ցավով էր խոսում աղետի մասին: Այո, այս անգամ Աստված խնայել է հայությանը, զոհեր չկան, կամ գրեթե չկան, նյութական կորուստները շատ են...

Բարեկամիս հարցազրույցից իմացա, որ երկրաշարժից բավական տուժել են Ստամբուլի հայ եկեղեցիները, մասնավորապես սբ. Աստվածածին եկեղեցին եւ վարժարանները: Գուցե տուժել է նաեւ Կարագյոզյան վարժարա՞նը, ուր 1990 թ. բախտ ունեցա այցելել մեծ բարերար, հարգարժան պարոն Մարտիրոս Պալըկչյանի ուղեկցությամբ եւ վայելել Պոլսի հայ երեխաների երջանիկ ներկայությունը:

Նա ասաց, որ զգալի են նաեւ Պոլսո Սուրբ Փրկիչ ազգային հիվանդանոցի ավերածությունները: Հիվանդանոցային մի ամբողջ համալիր, ուր հանգրվանել էին Պոլսո հայ ծերերն ու տարեց կանայք, շուրջ 700 հայեր, որոնք կարիք ունեին խնամքի եւ բուժման: 90-ի մայիսին մի ամբողջ օր անցկացրի նրանց հետ հարգարժան բժշկապետի՝ դոկտոր Մարտիրոս Ենիգոմշյանի ուղեկցությամբ: Եվ մեր զրույցների պահին՝ ջանալով ինձ չհոգնեցնել, միաժամանակ նրանք անհագուրդ ձգտում ունեին էլի ու էլի խաբրիկ մը առնել հայրենիքեն...

Արդ՝ ժամն է խորհելու եւ գործելու...

Ես իմ բարեկամ Հատտեճյանի խոսքից հասկացա, որ մեծ ներդրումներ են հարկավոր վերականգնելու հայ եկեղեցիներն ու վարժարանները, եւ որ այդ ծախսերը ընկնում են հայկական համայնքի վրա:

Պոլսո հայկական համայնքն այսօր մեր օգնության կարիքն ունի:

Ես դիմում եմ իմ բարեկամ նկարիչներին, նվիրաբերել մեկական աշխատանք Պոլսո հայ համայնքին: Ձեր նվիրաբերած կտավները կմասնակցեն Ստամբուլում կազմակերպվելիք բարեգործական ցուցահանդես-վաճառքին, եւ ամբողջ հասույթը կտրամադրվի եկեղեցիների ու վարժարանների վերականգնման պատվախնդիր, պատվաբեր ու նվիրական գործին:

Արձագանքեք, իմ բարեկամներ: Ձեր նվիրաբերած աշխատանքները կհավաքվեն Հայաստանի Թեքեյան մշակութային միության գրասենյակում եւ ՀՕՕՄ-ի նախաձեռնությամբ կտեղափոխվեն Ստամբուլ՝ ցուցահանդեսի:

Մեր հասցեն՝ Կորյունի փող. 19 ա, 3-րդ հարկ, հեռ. 52-33-02:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՍՏՅԱՆ,
Հայաստանի Թեքեյան մշակութային միության վարիչ քարտուղար

Սարտրն ընդդեմ Քամյուի

Ֆրանսիացի խմբագիր Ռոբեր Գալլիմարը աշխատել է եւ Ժան Պոլ Սարտրի, եւ Ալբեր Քամյուի հետ: «Նյուզուիքի» էջերում նա պատմում է, թե ինչպես տարակարծությունը երկու հռչակավոր հեղինակներին մոտ ընկերներից վերածեց անողոք ախոյանների:

Երբ Ֆրանսիայի ազատագրումից հետո Սարտրը եւ Քամյուն միասին աշխատում էին «Կոմբայում», սիրում էին միասին խմել եւ կատակել որպես լավ ընկերներ: Նրանք հիանում էին միմյանցով, սակայն հենց ամենասկզբից նրանց մտքերի ու աշխարհընկալումների տարբերությունն ակնհայտորեն զգացնել էր տալիս: Քամյուն գովաբանում էր Սարտրի «Սրտխառնուքը» Chronique d' Alger-ում: Նրա միակ վերապահումն էր, որ ստեղծագործությունը չափից դուրս փիլիսոփայական է: Երբ Քամյուի «Օտարականը» լույս տեսավ, Սարտրը պատշաճ կերպով գովասանքի խոսքեր հղեց, սակայն այս անգամ եւս վերապահում արվեց. շատ «թեթեւամիտ» էր:

Քամյուն արտիստ էր, Սարտրը՝ մտածող: Գրականության ոլորտում Նոբելյան մրցանակ ստանալու օրը Քամյուն իր մտահոգությունն էր հայտնում արվեստի եւ գեղեցկության մասին: Իր արվեստը շատ կարեւոր էր նրա համար: Նա նաեւ խիստ կասկածամտորեն էր վերաբերվում իր կարողություններին: Մի օր նույնիսկ ասել է. «Սա վերջն է: Ես վերջացել եմ, ես դատարկ եմ», թեեւ հետո հաջորդեց «Անկումը», Քամյուի գլուխգործոցը:

Ի հակադրություն, Սարտրը երբեք չէր կասկածում սեփական ուժերին, նա վստահ էր իր տաղանդին, միաժամանակ անկողմնակալ, երբեմն էլ անտարբեր: Հերթական գիրքը գրելուց եւ տպագրատուն ուղարկելուց հետո երբեք չէր հարցնում, թե երբ է տպագրվելու: Սարտրը շատ ուժեղ էր, երիտասարդ օրերին բռնցքամարտել էր, սակայն նրա մեծագույն ուժը ինտելեկտն էր:

Նրանց գաղափարների անհամաձայնության առարկան բռնակալությունն էր: Քամյուն խորհրդային դաշինքի բռնապետությունների գոյությունը դիտում էր որպես հանցագործություն, մինչդեռ Սարտրը համաձայն չէր, քանի որ դա դեմ էր նրա համակարգված մտածողությանը: Քամյուն հավատում էր, որ խորհրդային համակարգը վտանգավոր է եւ ազատության հակառակ: Քամյուն ժողովրդի մարդն էր: Նա Ալժիրում իրական աղքատության մեջ էր անցկացրել մանկությունը: Մայրն անգրագետ էր, ուստի երբեք չէր կարդացել որդու գրքերից: Սարտրը հակառակն էր: Սերվել էր բուրժուական ընտանիքից ու կատարյալ դաստիարակություն ստացել: Սարտրը հավատում էր, որ մարդն ինքն է պատասխանատու իր ճակատագրի համար: Իսկ Քամյուն ավելի շատ հավատում էր պատահարին ու հնարավորությանը: Եվ մահացավ պատահարից:

Քամյուն գրել է մի քանի հոդվածներ, որոնք ազատագրումից հետո հեղաշրջեցին ողջ Ֆրանսիան: Նա իր ամբողջ կյանքը նվիրել էր Դիմադրության շարժմանը, ուստի երբ Ալժիրում պատերազմ բռնկվեց, Քամյուն շատ ծանր տարավ: Նա Ալժիրը որպես Ֆրանսիայի մաս էր դիտում, միաժամանակ նրա ընտանիքը Ալժիրում էր ապրում: Երբ նա Նոբելյան մրցանակ շահեց, մի ալժիրցի ուսանող հարցրեց. «Ինչո՞ւ դուք անկախության կողմնակից չեք»: Քամյուն պատասխանեց. «Եթե ինչ-որ մեկը ռումբ դնի ազատություն անունը կրող ավտոբուսի մեջ եւ իմ մայրը լինի այդ ավտոբուսի մեջ, ապա ես այլեւս ազատության կողմնակիցը չեմ: Դա արդարություն չէ»:

Քամյուի եւ Սարտրի հարաբերությունները ընդմիշտ խզվեցին 1951-ին, Քամյուի «Ապստամբը» վիպակի տպագրությունից հետո, երբ Սարտրը չափազանց քննադատորեն արձագանքեց Les Temps Modernes-ում: Սարտրը միշտ էլ կարողանում էր դիպչել դիմացինի ամենախոցելի տեղերին: Քամյուն մտածում էր, որ Սարտրը դավաճանել է իրեն, մինչդեռ հավերժական փիլիսոփա Սարտրը այնքան էլ ազդված չէր: Նա սիրալիր խոսքեր հղեց Քամյուին, գովաբանելով նրա մարդկային հատկությունները, հումորը: Իբրեւ մարդ, Քամյուն հրապուրիչ էր, շատ զվարճալի, սիրում էր ֆուտբոլ: Նա այն լուրջ կերպարը չէր, որին մարդիկ սովորում էին տեսնել՝ դատելով նրա գրքերից: Երբ մահացավ, Սարտրը պարբերաբար հետաքրքրվում էր նրա երեխաներով: Ես վստահ եմ, ավելացնում է Գալլիմարը, որ եթե նրանք ինչ-որ բանի կարիք ունենային, Սարտրը անուղղակիորեն նրանց կօգներ դրամով: Սարտրը ծայրահեղ մեծահոգի էր, նա երբեմն մի ամբողջ կարողություն էր տալիս որպես թեյաբաժին:

Ար. Մ.

ՆՈՐ ԳԻՐՔ

Իրական եւ առասպելական Փարաջանովը

(Կարեն Քալանթար. «Ակնարկներ Փարաջանովի մասին», Երեւան, «Գիտություն» հրատարակչություն, 1998 թ.)

Փարաջանովն արվեստագետների այն տեսակից էր, որի կենդանության օրոք արդեն առասպելը եւ իրականությունը զուգորդվում էին իրար, եւ այն աստիճան, որ երբեմն դժվար էր լինում դրանք մեկը մյուսից զատել: Եվ հարցն այն չէր, թե նա վավերական էր թե մեկ, թե մյուս դեմքում, այլ որ ինքը՝ արվեստագետը, քաղաքացու իր կեցվածքով եւ իր արվեստով ամեն կերպ նպաստում էր առասպելի ստեղծմանը:

Սակայն այդ ամենը արվում էր բնական եւ ինքնաբուխ, եւ արմատապես տարբերվում էր Արեւմուտքում, այս կամ այն նշանավոր արվեստագետի շուրջ՝ արհեստականորեն, գերազանցապես շահույթի նպատակներով ստեղծվող շինծու միֆականությունից:

Փարաջանովի գոյությունն իսկ խորհրդային իրականության մեջ արդեն առասպելական էր, չասած այն մասին, որ ռեժիմը նրան դարձնելով իր հերթական զոհերից մեկը, ավելի նպաստեց այդ առասպելի խորացմանը եւ ծավալմանն աշխարհով մեկ:

Կարծում ենք, որ այդ մեծ բեմադրիչի ստեղծագործությանն ու կյանքին նվիրվող յուրաքանչյուր մենագրություն, ուզի թե չուզի, նախեւառաջ պետք է իր համար պարզի իրականի եւ առասպելականի սահմանները նրա կենսագրության մեջ: Եվ ցավով պետք է նշել, որ վերջին տարիներին լույս տեսած մի շարք հոդվածներում ու գրքերում ավելի գունազարդվում եւ չափազանցվում է այդ առասպելականը՝ դրանց ճշմարիտ պատճառները վերլուծելու փոխարեն:

Հերթական մենագրություն է լույս տեսել՝ այս անգամ արդեն Երեւանում: Հեղինակն է հայ կինոգիտության նահապետը՝ հմուտ եւ վաստակաշատ արվեստաբան Կարեն Քալանթարը, մի անձնավորություն, որը ոչ միայն տարիներ շարունակ մոտիկ է եղել Փարաջանովին, այլեւ 50-ական թվականներից սկսած ղեկավար պաշտոններ է զբաղեցրել հայ շարժանկարի աշխարհում. «Հայֆիլմի» գլխավոր խմբագիր, տնօրեն, Հայաստանի կինոգործիչների միության նախագահ, շարժանկարի եւ հեռուստատեսության բաժանմունքի վարիչ Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի արվեստի ինստիտուտում եւ այլն:

Եվ չնայած հեղինակը գիտնական է, մենագրությունը դժվար է զուտ գիտական մի աշխատություն համարել: Թերեւս դա է պատճառը, որ այդ կրում է անսեթեւեթ անվանում՝ «Ակնարկներ Փարաջանովի մասին»:

Ես հասկանում եմ Կարեն Քալանթարին. Փարաջանովին լավ ճանաչող արվեստաբանը, որքան էլ նա հմուտ գիտնական լինի եւ նպատակադրվի միայն գիտական մեթոդաբանությամբ առաջնորդվել, միեւնույն է, չի կարող իր վերլուծումների մեջ մշտապես հաշվի չնստել Փարաջանով Մարդու, Քաղաքացու հետ: Ոչ միայն, որ դեռ չափազանց թարմ են հիշատակները, որ օդում դեռ հնչում են նրա բառերը, որ նրա կենդանի ներկայությունն ենք զգում շարունակ: Պատճառը նաեւ այն չէ, որ ինքը՝ Փարաջանովն իսկապես որ մեր դարաշրջանի հազվագյուտ գունագեղ անձնավորություններից էր, այլ որ Մարդը եւ Արվեստագետը նրանում զարմանալիորեն միասնական էին, անտրոհելի եւ անբաժանելի:

Ահա ինչու Փարաջանովի արվեստը հասկանալ ու վերլուծել փորձողը պիտի նախեւառաջ հասկանա նրան որպես մարդու, որպես խորհրդային մտավորականի: Եվ շատ անգամ դժվար է ասել, թե որտեղ է սկսվում նրա արվեստը եւ որտեղ վերջանում կյանքը:

Ճիշտ նկատելով այս անքակտելիությունը, Կ. Քալանթարը փաստորեն անսխալ գտել է այն միակ ու ճիշտ բանալին, որը նրան օգնում է թափանցել այդ եզակի արվեստագետի ստեղծագործական գաղտնիքների մեջ. «Նրա ստեղծագործական կյանքն ընդհատումներ չուներ եւ այնքան սաստիկ էր, որ նրա երեւակայությունն արվեստ էր «արտադրում» իր մասնագիտական զբաղվածության ընթացքում առաջացող ընդմիջումների ժամանակ, երբ նա պարզապես շփվում էր մարդկանց հետ: Նրան ճանաչողների եւ հասկացողների համար գոյություն չուներ առանձին Փարաջանով-Մարդ եւ Փարաջանով-Արվեստագետ...»:

Նույնը կարելի է ասել նաեւ Կ. Քալանթարի գրքի մասին. խոսելով մարդու մասին, կարողանում է նրբորեն բացատրել արվեստագետին, իսկ նրա արվեստի մեջ շարունակ եւ անբռնազբոս տեսնում է մարդուն:

Նա ճիշտ է նկատում նաեւ, որ Փարաջանովի ողբերգության պատճառներից մեկը, թերեւս գլխավորը, արվեստագետ-մարդու այդ ամբողջականությունը եղավ: Նա ապրում էր մի երկրում, քաղաքական մի կառույցի մեջ եւ ստեղծագործում մի անզիջում գաղափարախոսության տեւական հսկողության ներքո, որը փաստորեն ստիպում էր մարդուն եւ ամենից առաջ արվեստագետներին՝ մտածել եւ գործել տարբեր կերպ: Մինչդեռ նա մշտապես, յուրաքանչյուր քայլին, իր ամեն մի բառով ընդգծում էր, որ աշխարհում չի կարող երկու գեղեցկություն, երկու ճշմարտություն եւ երկու բարոյականություն լինել: Նա անում էր դա հեգնողականորեն, մարտնչելով, շատ անգամ գրգռելով իր հավանական ընդդիմախոսներին ու հակառակորդներին: Այդպիսի համարձակություն կարող էին իրենց թույլ տալ միայն ռոմանտիկ հանճարները՝ Բայրոնը, Պուշկինը, Հայնեն...

«Նա չէր համակերպվում, գրում է Կ. Քալանթարը, ոչ միայն իր արվեստով, այլեւ մարդկային իր պահվածքով, իր փոխհարաբերությունների մեջ: Նա անկախ էր եւ չէր քողարկում իր արտահայտությունները, պահում էր իրեն հանդուգն, չէր թաքցնում իր արհամարհանքը... «նոմենկլատուրայի» հանդեպ, եւ մի քանի տարում բազմաթիվ թշնամիներ վաստակեց: Փաստորեն նա իրեն հակադրեց Սիստեմին, եւ Սիստեմը նրանից վրեժ լուծեց: Նրա դեմ դավադրություն նյութվեց, եւ դա առավել վտանգավոր էր, քանզի գալիս էր պետությունից»:

Արվեստագետի անձի ճշգրիտ ճանաչումը եւ գնահատումը օգնել է Կ. Քալանթարին հնարավորին չափ անսխալ գնահատել նրա արվեստը, խորանալ այնպիսի նրբությունների մեջ, որոնց մասին թերեւս ինքը՝ Փարաջանովը չէր մտածել ստեղծագործելիս, քանզի շատ հաճախ դա գալիս էր նրա ենթագիտակցականից:

Մենագրության հեղինակն, այսպիսով, արվեստագետի անձնական ճակատագրի ողբերգականությունը սերտորեն միահյուսում է նրա արվեստի վսեմ ողբերգականության հետ: Կ. Քալանթարն իր գրքում զարգացնում է այն տեսակետը, որ փարաջանովյան ֆիլմերի գլխավոր հերոսն ինքը՝ Փարաջանովն է:

Խոսքը, անշուշտ, միայն ինքնակենսագրական դրվագների մասին չէ, չնայած դրանք քիչ չեն նրա ֆիլմերում, այլ ավելի շատ արվեստագետի ճակատագրի արտացոլման մասին նրա իսկ արվեստում: Նրա ֆիլմերում ողբերգականը ծնվում է սիրո եւ գեղեցիկի հավասարման անկարելիությունից: «Փարաջանովի արվեստում սիրահարների ճակատագրական բաժանումը, ողբերգական անջատումը հասցնում է այս եւ այն աշխարհի սահմանների անհետացման, որն, իր հերթին, դառնում է այդ աշխարհում երջանկության անհասանելիության խորհրդանիշ», գրում է Կ. Քալանթարը:

Չնայած գրքի անբռնազբոս, չպարտավորեցնող վերնագրին, Կ. Քալանթարն իսկապես կարողացել է գիտական խորը եւ նրբին վերլուծություններ կատարել: Իսկ սա առավել արժեքավոր է դառնում, երբ հաշվի ենք առնում, թե ինչպիսի լարված հետաքրքրությամբ է կարդացվում գիրքը: Գիտնականի հմտությանն իսկապես ավելացել է փորձառու լրագրողը՝ ստեղծելով արժեքավոր եւ հետաքրքրաշարժ մի ուսումնասիրություն:

Ցավալի է, որ այսպիսի ծանրակշիռ գրքում տեղ են գտել որոշ փաստական անճշտություններ, որոնք, հուսանք, այլ լեզուներով թարգմանվելիս անպայման կխմբագրվեն:

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԹՈՓՉՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ

Յուրի Ջորկաեֆ. «Ես փոխում եմ ամեն ինչ»

Մի քանի ամիս խորհելուց հետո, Ֆրանսիայի հավաքականի եւ Միլանի «Ինտերի» խաղացող Յուրի Ջորկաեֆը ի վերջո տեղափոխվեց գերմանական «Կայզերսլաուտերն» ակումբ՝ կնքելով երեք տարվա պայմանագիր: Ակումբի մարզչական կազմը, ֆուտբոլիստները եւ երկրպագուները ցնծությամբ են ընդունել Յուրիի տեղափոխման լուրը, գտնելով, որ աշխարհի չեմպիոնի ներկայությունը նոր լիցք կհաղորդի թիմի խաղին: Այս առիթով որոշ կրճատումներով ներկայացնում ենք «Էկիպ» թերթի հարցազրույցը Ջորկաեֆի հետ:

– Յուրի, դժվար է Ձեզ պատկերացնել Կայզերսլաուտերնի նման փոքրիկ քաղաքում: Մի առիթով նույնիսկ ասել էիք, թե երբեք չեք տեղափոխվի «խուլ վայր»:

– Ինձ կանաչ տարածություն էր պետք: Այս քաղաքի մարզադաշտը բարձունքի վրա է եւ ասես խորհրդանշում է ֆուտբոլի գերակայությունը: Ըստ էության, ինձ ավելի շատ հրապուրել են մեծ հավակնություններով փոքր քաղաքները, քան հակառակը: Այստեղ ես փոխում եմ ամեն ինչ՝ ֆուտբոլը, մշակույթը, լեզուն...

– Կոնկրետ ինչո՞վ եք զբաղվելու:

– Մարզիչ Օտտո Ռեհագելն ինձ ասաց. «Դու տարբերություն ես ստեղծելու»: Դա ինձ հաճույք է պատճառում: Այնպիսի տպավորություն ունեմ, թե Ռեհագելն իմ վաղեմի ծանոթն է: Նրան սառնասիրտ են համարում, բայց ես տեսել եմ ավելի ծածկամիտ մարզիչների: Փաստորեն այստեղ բոլոր նախադրյալներն առկա են մի նոր մարտահրավերի համար: Նպատակս է առնվազն մասնակցել Չեմպիոնների լիգայի մրցաշարին:

– Իրոք, Ձեզ սպասում էին մի ակումբում, որը հենց այս մրցաշրջանից խաղալու է այդ մրցաշարում: Համենայն դեպս, սկզբում դա էր Ձեր պահանջը: Դուք չգտա՞ք այդ թիմը:

– Իրականում կար այդ մակարդակի միայն մեկ ակումբ, որի հետ ես կապեր հաստատեցի: Դա «Մանչեսթեր Յունայթեդն» էր: Դեկտեմբերին անգլիացիները մասնակցելու են Միջմայրցամաքային գավաթի խաղին: Ակումբային թիմերի մեջ աշխարհի չեմպիոն դառնալը հրաշալի բան է եւ ամենից երազանքն է: Բայց ինձ ավելի շատ մեկ հանգստություն է հարկավոր: Չեմ ուզում հախուռն քայլերի դիմել:

– Ընթացիկ ամռանը խոսում էին, թե կարող եք տեղափոխվել այս կամ այն ակումբ: Մարդիկ արդեն հավատում էին, թե ի վերջո գտել եք Ձեր հանգրվանը:

– Ես ինքս հապաղեցի ընտրություն կատարել: Հունիսին դեռ պատրաստ չէի կողմնորոշվել: Ինձ հարկավոր էր խաղաղ եւ հյուրընկալ անկյուն:

– Վերջին մրցաշրջանը Իտալիայում Ձեզ համար բավական տխուր էր: Ուզո՞ւմ եք մարտահրավեր նետել եւ փոխհատուցել այն:

– Նախ ուզում եմ ասել, որ Դեշանի, Դեսայիի եւ մյուսների նման ես մաս եմ կազմում ֆրանսիացիների այդ սերնդի, որը հաղթում է եւ երբեք չի բավարարվում ձեռք բերածով: Իսկ եթե խոսքը մարտահրավերի մասին է, ես կուզենայի ջնջել այն տխրությունները, որ վերջին մրցաշրջանում ունեցել եմ «Ինտերում» իրար հաջորդած մարզիչների հետ:

– Դուք բացատրություններ ունեցա՞ք:

– Որոշակի պահի ինձ ասացին. «Դու այլեւս չես խաղում, քանի որ մարզիչ Լիպպին չի ուզում, որ խաղաս»: Չգիտեմ ինչու նա իմ նկատմամբ վատ էր տրամադրված: Գուցե խնդիրներ ուներ ֆրանսիացիների հետ: Գուցե նրան նյարդայնացրել էր Դիդիե Դեշանը: Այսպիսով, առկա էր քաղաքական խնդիր, որը ընդհանուր ոչինչ չուներ իմ անհատական հասկացողների հետ: Ես արժանի չէի նման վերաբերմունքի: Ես չէի ուզում դառնալ Իտալիայի ամենահարուստ քոչակառուն, թեեւ նախագահ Մորատին ինձ առաջարկում էր պայմանագիրը երկարաձգել երեք տարով: Այնպես որ, պետք է շարունակեի իմ պայքարը: Սկզբում ես այլեւս չէի ուզում մնալ Իտալիայում, քանի որ շատ կապված էի «Ինտերին»: Իտալիան ինձ չէր հետաքրքրում, քանի որ դա «ենթաիտալիա» է: Ես կարող էի տեղափոխվել «Բարսելոն» դեռ «Պարի Սեն Ժերմենից» հետո: Բայց հիմա չափազանց ուշ է: Չեմ ուզում: Սեւիլիան հրաշալի քաղաք է, բայց այնտեղ ֆուտբոլում ինչ-որ բան պակաս է: Ինձ հարկավոր էր առավել անմիջական ֆուտբոլ:

– Ինչպիսի՞ շփումներ ունեցաք ակումբների հետ:

– Առաջինն ինձ դիմեցին Դորտմունդի գերմանացիները: Անգլիական «Լիվերպուլից» ինձ զանգահարեցին, քանի որ Օուենը վնասվածք էր ստացել: Բայց նրանք բազմաթիվ պայմաններ առաջադրեցին: Ի վերջո դա ինձ ծանձրացրեց: «Պարի Սեն Ժերմենը» միշտ էլ հետաքրքրել է ինձ: Հունիսին ես Պրովանսում էի եւ ինքս ինձ ասացի. «Ֆրանսիայում այնուամենայնիվ ինձ լավ եմ զգում»: Մի անգամ առավոտյան եղբորս խնդրեցի զանգահարել Փարիզ: Եղբայրս՝ Դենիսն, առարկեց. «Դու խենթ ես, դա չափազանց մեծ ֆինանսական զոհողություն կլինի»: Գնահատում եմ «Ռենն» ակումբի խաղը: Բայց այստեղ կուզենայի մի ուրիշ բան ասել: Ֆուտբոլում չար լեզուները, միջնորդ գործակալները չափազանց շատ սուտ լուրեր են շրջանառության մեջ դնում: Վերջին հաշվով դրանից տուժում են ֆուտբոլիստները, որոնց անունները կապված են զանազան ակումբների հետ: Սա նախազգուշացում է ամենքի համար, որպեսզի ֆուտբոլիստներն առավել զգոն լինեն: Այս տարվա ամռանը անձամբ ես լսել եմ, թե իբր տեղափոխվելու եմ «Ռենն», «Նյուքասլ», «Աստոն Վիլլա», «Մալագա», «Միդլսբրո», «Սեւիլիա»... Մինչդեռ ես մտադիր չէի տեղափոխվել այդ ակումբներ:

– Մոռանում եք նշել «Պանաթինաիկոսի» անունը:

– Վաղուց եմ ասել, որ կուզենայի ապրել Աթենքում: Այդ ակումբի անունը շարունակում է մնալ ինչ-որ տեղ սրտիս խորքում: Ես ընթացք չտվի բանակցություններին, քանի որ հույները չկարողացան ֆինանսապես հետաքրքիր առաջարկություններ անել:

– Ի վերջո, հանգրվանեցիք «Կայզերսլաուտերնում»:

– Իրոք, ընթացիկ ամռանը միայն մեկ տեղափոխություն կատարեցի: Այս ֆուտբոլն ինձ հետաքրքրում է: Այդ ակումբում կիրառվում է բաց եւ անմիջական խաղ: Ֆրանսիայում եւ Իտալիայում հաջողության հասնելուց հետո ինձ նոր խաղաոճ էր հարկավոր, եւ ես մտածում էի Գերմանիայի մասին:

Պ. Բ.

ՖՈՒՏԲՈԼ

Փորձարկում Տալլինում

Սեպտեմբերի 4-ին եւ 8-ին կանցկացվեն Եվրոպայի առաջնության ընտրական մրցումների հերթական հանդիպումներ: Հայաստանի հավաքականը նախ արտագնա խաղ կանցկացնի Ուկրաինայի ընտրանու հետ, ապա Երեւանում կընդունի աշխարհի չեմպիոն ֆրանսիացիներին:

Այդ խաղերին նախապատրաստվելու նպատակով Հայաստանի հավաքականը Տալլինում ընկերական խաղ անցկացրեց էստոնիայի ընտրանու հետ: Մեր թիմը, որը հանդես եկավ ոչ ուժեղագույն կազմով, պարտություն կրեց 0-2 հաշվով: էստոնացիները գոլերը խփեցին 79-րդ եւ 90-րդ րոպեներին:

Պահ Չեխիա-Շվեյցարիա խաղից

Նշենք, որ չորեքշաբթի օրը ստուգողական հանդիպումներ անցկացրեցին Եվրո-2000-ի 4-րդ խմբի եւս չորս թիմեր: Ահա արդյունքները. Ուկրաինա-Բուլղարիա՝ 1-1, Բելառուս-Ռուսաստան՝ 0-2 (գոլերը խփեցին Վլադիմիր Բեսչաստնիխը եւ Ալեքսանդր Պանովը), Հյուսիսային Իռլանդիա-Ֆրանսիա՝ 0-1, Պորտուգալիա-Անդորա՝ 4-0:

Կայացան եւս մի քանի ընկերական խաղեր. Լեհաստան-Իսպանիա՝ 1-2, Շվեդիա-Ավստրիա՝ 0-0, Դանիա-Հոլանդիա՝ 0-0, Բելգիա-Ֆինլանդիա՝ 3-4, Չեխիա-Շվեյցարիա՝ 3-0:

Հետաքրքիր խաղ կայացավ Յոհանեսբուրգում: Աֆրիկայի եւ «մնացած աշխարհի» հավաքականների հանդիպումը, որը նվիրված էր ՀԱՀ-ի նախագահ Նելսոն Մանդելային, ավարտվեց մարտական ոչ-ոքիով՝ 2-2: Դաշտի տերերից երկու գնդակն էլ խփեց թիմի ավագ Կալուշա Գուանչիան, իսկ հյուրերից աչքի ընկան գերմանացի Հյոսլերը եւ սլովակ Մորավչիկը:

Երկու ընտրական խաղ

Անցկացվեցին նաեւ Եվրոպայի առաջնության երկու ընտրական խաղեր: Սլովենիա-Մալթա եւ Հարավսլավիա-Խորվաթիա հանդիպումները պետք է կայանային մի քանի ամիս առաջ, սակայն հետաձգվել էին Բալկաններում ՆԱՏՕ-ի սանձազերծած ռազմական գործողությունների պատճառով:

Սլովենիայի հավաքականը երկու անպատասխան գնդակ ուղարկեց երկրորդ խմբի վերջատեղի Ալբանիայի դարպասը եւ այդ հաղթանակի շնորհիվ զգալիորեն բարելավեց իր մրցաշարային գործերը: Մյուս հանդիպումը, որն անցկացվեց Բելգրադում, նախորդեցին երկրի նախագահ Միլոշեւիչի դեմ վանկարկումները, տրիբունաներից մեկում արգունքաբեր գազով ռումբ պայթեց: Բարեբախտաբար, ոչ ոք չտուժեց, իսկ խաղը բավականին հանգիստ ընթացավ ու խաղաղ արդյունքով ավարտվեց:

Երկրորդ խումբ

Սլովենիա-Ալբանիա՝ 2-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Նորվեգիա	7	5	1	1	14-8	16
2. Սլովենիա	7	4	2	1	10-6	14
3. Լատվիա	7	3	2	2	7-5	11
4. Հունաստան	7	2	3	2	8-7	9
5. Վրաստան	7	1	1	5	4-12	4
6. Ալբանիա	7	0	3	4	3-8	3

Ութերորդ խումբ

Հարավսլավիա-Խորվաթիա՝ 0-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Հարավս.	4	3	1	0	8-1	10
2. Իռլանդիա	4	3	0	1	8-1	9
3. Խորվաթիա	5	2	2	1	8-6	8
4. Մակեդոնիա	5	2	1	2	9-6	7
5. Մալթա	6	0	0	6	3-22	0

ԹԵԹԵՎ ԱՏԼԵՏԻԿԱ

203 երկրների մասնակցությամբ

Այսօր Իսպանիայի Սեւիլիա քաղաքում մեկնարկում է թեթեւ ատլետիկայի աշխարհի հերթական՝ 7-րդ առաջնությունը: Մեկնարկի կելնեն 2000-ից ավելի մարզիկներ, որոնք ներկայացնում են 203 երկրներ: Այս թիվը սպորտի պատմության մեջ ռեկորդային է (նախորդը նույնպես այս մարզաձեւին էր պատկանում. աշխարհի 6-րդ առաջնությունում, որն անցկացվեց Աթենքում, հանդես եկան 198 երկրների ներկայացուցիչներ): Սեւիլիայում հանդես կգա նաեւ հայաստանցի թեթեւաթլետ Արմեն Մարտիրոսյանը: Նախատեսվում է, որ նա կմասնակցի ե՛ւ հեռացատկի, ե՛ւ եռացատկի մրցումներին:

Աշխարհի առաջնությանը նախորդեց թեթեւ ատլետիկայի միջազգային ֆեդերացիայի (ԻԱԱՖ) կոնգրեսը, որտեղ նախագահ վերընտրվեց Պրիմո Նեբիոլոն: 76-ամյա իտալացին արդեն 6-րդ ժամկետն է, որ ընտրվում է այդ պաշտոնում: Ավելի քան 20 տարվա «գահակալության» ընթացքում Նեբիոլոն շատ բան է արել թեթեւ ատլետիկայի զարգացման համար:

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Ճանել: 2. Ներոն: 3. Լեյկոցիտ: 4. Մանրէ: 5. Կիտոտ: 7. Կարապ: 8. Կոզեր: 9. Պոպոր: 10. Լենոն: 15. ԱՄԱԼԱ: 16. Մոլախ: 17. Անապա: 18. «Նորմա»: 20. Սեւան: 21. Ագորա: 24. Կալիգուլա: 25. Ֆրանկ: 26. Տանին: 28. Ճանսի: 29. Նիգեր: 30. Սուրահ: 31. Ամբակ: 32. Մասնե: 33. Նեման:

Հորիզոնական

1. Ճահիճ: 4. Մալակ: 6. Երեխա: 7. Կոնակ: 9. Պոլկ: 11. Որկոր: 12. Լոզան: 13. Էրատո: 14. Պաշար: 17. Ափրոն: 19. Ոստան: 22. Խառաստյան: 23. Տրեմադոր: 25. «Ֆաուստ»: 27. Ալյամա: 28. Ճահան: 30. Սինուս: 32. «Մանոն»: 34. Մազմա: 35. Կարին: 36. Իզմիր: 37. Սոլեն: 38. Հակակ: 39. Երեւան:

ԽԱՉԲԱՌ

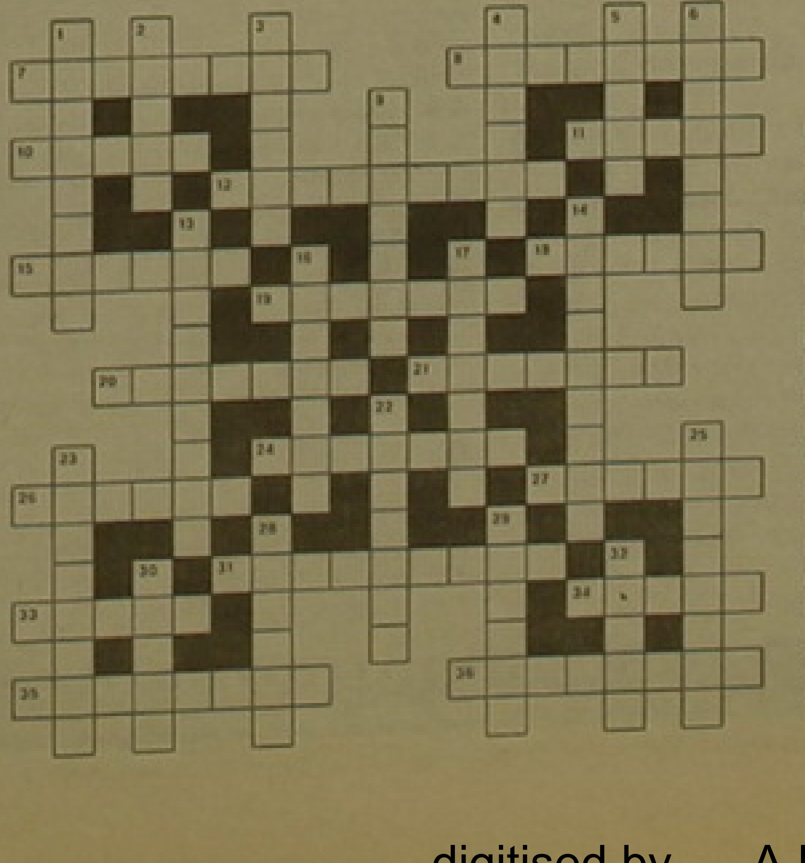

Ուղղահայաց

1. Հոսանքահաղորդիչ նյութից պատրաստված ծող, որը կիրառվում է նաեւ որպես պարզագույն անտենա: 2. XVII դ. 70-ական թթ. վերջին առաջացած անգլիական քաղաքական կուսակցություն, որն արտահայտում էր առեւտրա-ֆինանսական բուրժուազիայի շահերը: 3. Ամերիկյան հնդկացիների գմբեթաձեւ կացարան: 4. Հայերենի հոլովներից: 5. Թերզարգացած երեխաների խնամքը կազմակերպող հաստատություն Երեւանում: 6. Երեւանի նահանգապետներից մեկի անունով նախկինում կոչվող փողոց Երեւանում: 9. Շոլոխովի «Խաղաղ Դոն» վեպի գլխավոր հերոսի անունը: 13. Ռուսական զրահանավ: 14. Շերտավոր սիլիկատների ենթադասի միներալ: 16. Ամերիկյան ավտոմատ միջմոլորակային կայանների սերիա: 17. Բարձրագույն ճարտարապետ կարգը նաբրուների խառնուրդ: 22. Քաղաք Ռուսաստանում, որտեղ աքսորված էր հայ մեծ հեղափոխական գործիչ Մ. Նալբանդյանը: 23. Ռուս ազնվական գրող: 25. Ռուսական էստրադայի աստղ: 28. ԱՄ հեռուստատեսության եթեր տվող ծրագիր: 29. Գոմաղբ: 30. Ավստրիացի գրող: 32. Որսորդական շան ցեղ:

Հորիզոնական

7. Անգլիացի հայտնի հանքաբանի անունով կոչվող միներալ: 8. Դարգոմիժսկու օպերաներից: 10. Խոհանոցային իր: 11. Խոր, անդառնալի անդունդ: 12. Հայ դիրիժոր: 15. Հայոց նախնի, Հայկի հայրը: 18. Հարեւան պետության մայրաքաղաք: 19. Պրոկոֆեւի ստեղծագործություններից: 20. Փողոց Նյու Յորքում: 21. Պտղատու ծառ: 24. Արյան մակարդումը կանխող նյութ: 26. Գերմանացի նկարչուհի եւ քանդակագործուհի: 27. Սասանյան Պարսկաստանում օգտագործվող ... : 31. Ռուս բանաստեղծ: 33. Շատ ժողովուրդների առասպելաբանությունում երեւակայական, գերբնական էակ: 34. Սերվանտեսի հերոսներից: 35. Իտալացի կինոռեժիսոր: 36. Ռուս հումորիստուհի:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

օրվա հետքով

ԲԵԼԳԻԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Հայաստանը «ամենաբիրտ» երկրների շարքում

Բելգիական «Լը Սուար» լրագիրը մի բացառիկ է լույս ընծայել աշխարհում տիրող բռնության մասին: Զանազան հոդվածների, վերլուծությունների և հարցազրույցների հետ տպագրված էր մի ցուցակ. «Աշխարհի ամենաբիրտ երկրները» («Les plus violents»): Ես զարմանքով պիտի հայտնաբերեի, որ այդ տխուր ցուցակում Հայաստանը 5-րդ տեղն է գրավում Էստոնիայից (96 կետ), Ռուսաստանից (93 կետ), Ղազախստանից (88 կետ) և Մ. Նահանգներից (86 կետ) հետո՝ 80 կետով: Հայաստանին հաջորդում են Կիրգիզիան (73 կետ), Բուլղարիան (71 կետ), Լեհաստանը (71 կետ), Վրաստանը (70 կետ) և Ադրբեջանը (68 կետ):

Սակայն իմ զարմանքը կրկնապատկվեց, երբ կողքը տպված «Նվազ բիրտ» («Les moins violents») երկրների շարքում, երրորդ դիրքի վրա Իռլանդիայից և Կիպրոսից հետո գտա Թուրքիան:

Ի՞նչ սկզբունքներով, ի՞նչ չափանիշներով և ինչպիսի՞ տվյալների հիման վրա են կազմվել այս արտառոց և ապակողմնորոշող ցուցակները: Ինչպե՞ս է, օրինակ, «ամենաբիրտ» երկիրը դարձել Էստոնիան, որտեղ ժողովուրդն աչքի է ընկնում ծայրահեղ քաղաքավարությամբ և հյուսիսցիներին հատուկ զսպվածությամբ: Ինչպե՞ս է պատահել, որ «ամենաբիրտ» երկրների շարքից դուրս են մնացել Ալժիրը, Սուդանը, Կոմորը, Աֆղանստանը, Պակիստանը... Եվ, վերջապես, ինչպե՞ս հասկանալ Թուրքիայի պես մարդակեր երկրի հայտնվելը «Նվազ բիրտ» երկրների շարքում, չար կատա՞կ է սա, թե՞ սև հումոր:

Որոշեցի զանգահարել «Լը Սուար» լրագրի խմբագրություն և այս հարցերն ուղղել իրենց: Ինձ պատասխանողը հաճելի ձայնով մի կին էր: Հիշյալ հարցերը լսելուց հետո նա ասաց, թե ես առաջինը չեմ, որ նման զարմանք եմ հայտնում, որ ինքն էլ զարմացած է, որ գրեթե համամիտ է ինձ հետ...

«Այդ դեպքում ինչո՞ւ եք տպագրել մի նյութ, որը ձեզ այդպես զարմացրել է»: Կինը պատասխանեց, որ որոշողն ինքը չէ, որ այդ տվյալները ստացվել են հետևյալ հաստատությունից. «L'institut européen pour la prevention et la repression du crime»:

Կարծում ենք, որ մեր դիվանագիտական մարմինները և պաշտոնական ներկայացուցչությունները Բրյուսելում կամ Ստրասբուրգում պետք է պաշտոնական հարցում անեն և պարզեն այս անհեթեթության պատճառը: Սա միայն պատվի հարց չէ, այլև տնտեսական: Հայտնի է, որ «ամենաբիրտ», հետևաբար անբարեկարգ, անկայուն երկրներում խուսափում են ներդրումներ անել:

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԹՈՓՉՅԱՆ
ՄՈՆՍ, Բելգիա

Բոֆորդ Փարոուին հայ տաքսիստն է տեղափոխել Լաս Վեգաս

«Արմինյն միրոր-սփեքթեյթր» թերթը, հենվելով CNN-ի լրատվության վրա, հաղորդում է, որ Հովիկ Ղարիբյան անունով մի տաքսու վարորդ երեքշաբթի օրը, օգոստոսի 10-ին, գիշերային հերթափոխի ժամանակ, առանց իմանալու, Լոս Անջելեսի Հոլիվուդյան շրջանից Լաս Վեգաս է փոխադրել կասկածյալ մարդասպան Բոֆորդ Ֆարոուին, որին, ինչպես «Ազգի» երեկվա համարում նշել ենք, մեղադրում են Հյուսիսային հովտի (Կալիֆորնիա) հրեական համայնքի կենտրոնի վրա մոլեգին կրակ բացելու և ամերիկացի փոստային մի աշխատողի սպանելու մեջ: Դեպքը կատարվել է նույն օրը, ավելի վաղ, ժամը մոտ 20-ին, 30 րոպե հեռու այն վայրից, որտեղ Ֆարոուն Զիրուքի պողոտայով դեպի Սանսեթ բուլվար քայլելիս կանգնեցրել է տաքսին:

Նա սկզբում խնդրել է իրեն հասցնել օդանավակայան, ապա քիչ անց հետաքրքրվել է, թե ինչ կարժենա մինչև Լաս Վեգաս մեկնելը: Ղարիբյանը նշել է 800 դոլար, ինչին անմիջապես համաձայնել է հանցագործը: Ճանապարհի ամբողջ ընթացքում քիչ են զրուցել, քանի որ ժամանակի մեծ մասը Ֆարոուն քնած է անցկացրել: Նա երկու անգամ է արթնացել, երբ բենզինի համար են կանգնել, և երբ Մակդոնալդսի մոտ նա սառը թեյ է ապսպրել: Նա հարցրել է, թե որտեղից է վարորդը, և Ղարիբյանը պատասխանել է՝ Հայաստանից: Նրանք Լաս Վեգաս են հասել մոտ կեսգիշերին:

Իր հաճախորդի ինքնության մասին Ղարիբյանը տեղեկացել է ավելի ուշ, իր ձեռնարկատիրոջից՝ «Անկախ տաքսի» ընկերության փոխնախագահ Ալեքսանդր Կանտորովից, որին ՀԴԲ-ի գործակալները հարցաքննել են, թե արդյոք վարորդներից մեկը ուղևոր չի՞ փոխադրել Լաս Վեգաս: Ղարիբյանը հաստատել է, որ հեռուստատեսային լուրերով ցուցադրվածը նույն մարդն է, որին տարել է Լաս Վեգաս:

«Կարծես նորից ծնվեցի: Բոլորն ինձ բախտավոր են համարում, որ այդ մարդասպանն ինձ էլ չի սպանել», ասել է նա հետագայում լրագրողներին:

Վերջին տարիներին Հայաստանում աճել է բնածին տեսողական անոմալիաներ ունեցող երեխաների թիվը

ԵՐԵՎԱՆ, 19 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: 90-ական թվականների էներգետիկ ճգնաժամի, ինչպես նաև սոցիալ-տնտեսական պայմանների վատթարացման արդյունքում Հայաստանում աճել է բնածին տեսողական անոմալիաներ և ռեֆրակցիոն տարբեր ախտահարումներ ունեցող երեխաների թիվը: Ինչպես «Նոյյան տապանի» թղթակցի հետ զրույցում հայտնեց Սերգեյ Մալայանի անվան ակնաբուժական կենտրոնի մանկական բաժանմունքի վարիչի պաշտոնակատար Ռուզաննա Հարությունյանը, մեծացել է շլությամբ տառապող երեխաների թիվը, կարճատեսության կտրուկ աճ է դիտվել հատկապես 5-13 տարեկան երեխաների մոտ, ինչպես նաև խորացել են ակնահատակի սնուցման հետ կապված շեղումները:

Մալայանի անվան ակնաբուժական կենտրոնի մանկական բաժանմունքում պարբերաբար իրականացվող հետազոտությունների, կանխարգելող կոմպլեքս միջոցառումների և վիրաբուժական միջամտությունների շնորհիվ երեխաների մոտ կանխվում են հնարավոր բարդությունները: Ներկայումս հատուկ ապարատային բուժական կոմպլեքսի շնորհիվ բաժանմունքում իրականացվում է առավելագույն բարձր կենտրոնական, ինչպես նաև երկակյա տեսողության վերականգնում: Ռուզաննա Հարությունյանը նշեց, որ եթե նախկինում բնածին գլաուկոմայով տառապող երեխաների մոտ հիվանդության բարդացումը հանգեցնում էր տեսողության վատթարացման, իսկ հաճախ նույնիսկ լրիվ կորստի, ապա այժմ բաժանմունքում կատարվում են ներակնային ճնշումն իջեցնող և մնացած տեսողական ֆունկցիաները պահպանող համապատասխան «սարքի» պատվաստումներ: Բնածին կատարակտով տառապող երեխաների ակնախոռոչից հեռացվում է պղտոր ոսպնյակը և պատվաստվում է ներակնային արհեստական ոսպնյակ: Մինչվիրահատական պրոֆիլակտիկայի, ժամանակակից սարքավորումների և վիրահատական նոր միջոցների կիրառման շնորհիվ կրճատվել է բաժանմունքում բուժվող երեխաների հետվիրահատական շրջանը, մասնավորապես, շլությամբ տառապող երեխաները, ենթարկվելով վիրահատության, նույն օրն արդեն դուրս են գրվում հիվանդանոցից և մնում ամբուլատոր հսկողության տակ:

Զրույցի օրը Մալայանի անվան ակնաբուժական կենտրոնի 30 մահճակալով մանկական բաժանմունքում ստացիոնար բուժօգնություն էին ստանում մինչև 15 տարեկան 22 երեխաներ, իսկ ամբուլատոր բուժօգնություն էր ստանում ևս 50 երեխա: Մինչև 8 տարեկան և պետպատվերում ընդգրկված սոցիալական խմբերին պատկանող 8-15 տարեկան երեխաներին, ինչպես նաև շտապ բուժօգնության կարիք ունեցող հիվանդներին բաժանմունքում սպասարկում են անվճար:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ պետական եկամուտների նախարարությունը հրավիրում է մասնագետներին հետևյալ պաշտոններում աշխատելու համար

Տեղեկատվական հոսքերի կարգավորման վարչությունում
1. Վարչության պետի տեղակալ
5 տարվանից ոչ պակաս ղեկավար աշխատանքի ստաժով, բարձրագույն, տնտեսագիտական, իրավաբանական կամ տեխնիկական կրթությամբ, ՀՀ հարկային և մաքսային օրենսդրության լավ իմացությամբ:

2. Ծրագրավորողներ
Բարձրագույն տեխնիկական կրթությամբ, ORACLE կամ այլ «client-server» տեխնոլոգիաներով աշխատելու 2 տարվա փորձով, Visual ծրագրային որևէ լեզվով ծրագրավորելու գիտելիքներով:

3. Իրավաբանական վարչությունում
Իրավաբաններ
Բարձրագույն իրավաբանական կրթությամբ:

4. Հարկային և մաքսային մեխանիզմների կատարելագործման վարչությունում
Տնտեսագետներ
Բարձրագույն տնտեսագիտական կրթությամբ, նախապատվությունը կտրվի ֆինանսական և հաշվապահական հաշվառման խորը գիտելիքներ և փորձառություն ունեցողներին:

Դիմումներն ընդունվում են մինչև օգոստոսի 27-ը, Մ. Խորենացու 3ա հասցեով, նախարարության կադրերի բաժնում: Հեռախոս 53-52-22:

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

20 օգոստոսի

17.00 Հայլուր
17.20 Մանկության մոլորակ
18.00 Հեռուստասերիալ «Մոխրոտը»
19.00 Առանց պայմանականության
19.30 Հեռուստասերիալ «Կրքեր»
20.00 Ծիծաղի տուն
21.00 Հայլուր
21.40 Հեռուստակատալոգ
21.50 Գ/Ֆ «Առյուծը ձմռանը»
00.00 Հայլուր
00.20 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.20 Ռուբիկոն+
Արբանյակային հեռարձակմամբ
02.00 Հեռուստասերիալ «Իմ երկրորդ մայրը»

Մշակույթ
19.00 Մուլտֆիլմ
19.10 Հեռուստաֆիլմ «Այվազովսկի. «Իններորդ ալիք»»
19.40 Մոցարտ. սոնատ դաշնամուրի համար
20.05 Հեռուստաֆուտբոլ
20.30, 1.00 Լրաբեր
21.05 «Չիբենյաց դղյակը»
22.00 Սիրեցէք զմիմեանս
22.10 «Ճանապարհ լույսի». Կրթություն և գիտություն
22.45 Մյուզիքլ «Էվիտա»

9.00 Տոմար
11.00 Գ/Ֆ «Մեղքեր» (5-րդ մաս)
ավարտին Նմար
19.00 Մուլտֆիլմ
19.30, 21.30, 23.30 Մուրհանդակ
19.50 Տեսահոլովակներ
20.00 Գ/Ֆ «Հեղեղ»
20.30 Ասպարեզ
21.05 Կ/Ֆ «Ինքնավստահ մարդը»
21.50 Գ/Ֆ «Երեքին պետք է վերցնել»
24.00 Անդորր
0.05 Ա. Էլբակյանի «Ուրբաթ գիշեր բոլորովին քուն չունեմ» հեղինակային ծրագիրը
(2.30 Մուրհանդակ)

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Հանուն սիրո»
11.30-15.45 Բիզնես TV

16.00 Նորություններ
16.15 Սերիալ «Ձնեմարդ Հարրին»
16.40 «Կոտրված պայտը» (դերերում Ա. Յուրսկի, Ա. Նեյոլովա)
18.00 Սերիալ «Հանուն սիրո»
19.00 Նորություններ
19.15 Ջենթլմեն-շոու
19.45 Կանացի պատմություններ
20.15 Վավ. դետեկտիվ «Գերխլուրդ»
20.45 Հրաշքների դաշտ
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
22.45 Նշանավոր խուզարկու Կոլոմբոն. «Կոլոմբոն կորցնում է համբերությունը»
00.10 Հրավիրում է «Օստանկինո» համերգասրահը. Վիա Արտմանե
01.10 Նորություններ
01.25 Գ/Ֆ «Լազեր» օպերացիա» (դերերում Բ. Լի, Գ. Կլերկ)

РТР
8.00-10.45 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.20 Բոլորի շուրթերին
8.45 Հեռուստախաղ «Հաղորդումների ծրագիր»
9.15 Հազար և մեկ օր
10.15 Հերթապահ բաժանմունք
10.45 Ապրանքներ փոստով
11.10 Սերիալ «Միլեդի»
12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 00.25 Լուրեր
12.35 Սերիալ երեխաների համար «Փոքրիկ բախտաշարժիկը»
13.30 Իմ ընտանիքը
14.30 Խանութ բազմոցի վրա
15.30 Սերիալ «Անտոնելա»
16.25 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
17.10 Երաժշտություն, երաժշտություն...
17.20 Հոմեոպաթիա և առողջություն
17.30 Սերիալ «Առաջին համբույրներ»
18.30 Աշտարակ
19.00 Սերիալ «Մեր գաղտնիքի ամառը»
19.55 Հեռուստասերիալ «Մանկան շուրթերով»
20.25 «Քաղաքիկ»
21.40 Մանրամասներ
21.55 Կինոյի ժամ. Մեթ Դիլոնը «Մուտք և ելք» ֆիլմում (ԱՄՆ)
00.35 Պոդիում դ'արտ
00.10 Հերթապահ բաժանմունք
00.55 Շերոն Սթոունը «Այնտեղ, ուր թաքնված է գաղտնիքը» ֆիլմում (ԱՄՆ)

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (569393, 581351), տեղեկագրով (1200 դրամ), սկավառակով (3600 դրամ), INTERNET ցանցով (www.arminco.com/spyur; spyur.acc.am; armscape.com/spyur)

«Ազգի» ... Երևան-23, Արշակունյաց 2 ... Պատվեր 69149, Թերթը 1100 ... Տպաքանակ 4000 ... 19. 08. 1999 Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@